

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Marika Kaminen

YRITYKSEN VASTUULLISUUSTYÖN KEHITTÄMINEN

Alucar Oy

Tekniikka
2024

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Marika Kaminen
Opinnäytetyön nimi	Yrityksen vastuullisuustyön kehittäminen
Vuosi	2024
Kieli	suomi
Sivumäärä	63 + 2 liitettä
Ohjaaja	Lotta Saarikoski

Opinnäytetyössä tutkitaan vastuullisuustyön kehittämistä konepaja Alucarille. Tehtävänä oli aloittaa Alucarin vastuullisuustyön selvitys: mitä kaikkea siinä tulee huomioida, miten siitä raportoidaan ja miten hiilijalanjälki lasketaan. Tutkimuksen avulla yritys saa hyvät valmiudet vastuullisuustyöhönsä.

Opinnäytetyössä käydään läpi vastuullinen yritystoiminta, lainsäädäntöä ja hiilijalanjälkeen liittyvät osa-alueet. Yritykselle tehtiin vastuullisuuden kehittämisen polku eli vastuullisuussuunnitelma ja määriteltiin kestävä kehityksen tavoitteet. Laskennallisessa osuudessa laskettiin yritykselle hiilijalanjälki. Lisäksi tuotiin esille kehittämis ehdotuksia.

Vastuullisuuden kehittämisessä ei ole olemassa yhtä oikeaa tapaa vaan on olemassa useita eri malleja ja viitekehyksiä, joiden avulla vastuullisuutta voidaan edistää. Vastuullisuus sisällytetään osaksi yritystoimintaa ja siitä raportoidaan vuosittain. Vastuullisuusraportoinnissa tulee huomioida yrityksen arvot, joiden pohjalta määritellään vastuullisuuden tavoitteet ja toimenpiteet. Seurantaa ja kehittämistä tehdään jatkuvasti suhteessa oman yrityksen toimintaan.

ABSTRACT

Author	Marika Kaminen
Title	Developing Sustainability Work for a Company
Year	2024
Language	Finnish
Pages	63 + 2 Appendices
Name of Supervisor	Lotta Saarikoski

The thesis investigates the development of sustainability work for the engineering workshop Alucar. The task was to start the investigation of Alucar's sustainability work: considering all aspects, including how to report on it and how to calculate the carbon footprint. With the help of research, the company gets good preparation for its sustainability work.

The thesis covers sustainable business practices, legislation and aspects related to carbon footprints. A sustainability development path, or sustainability plan, was made for the company and the goals of sustainable development were defined. In the calculated part, the company's carbon footprint was calculated. In addition, development proposals were presented.

In the development of sustainability, there is no one right way; rather, there are multiple models and frameworks available to promote sustainability. Sustainability is integrated into business operations, and it is reported annually. In sustainability reporting, the company's values are considered to define sustainability objectives and actions. Sustainability is integrated into the business operations and reported annually. Monitoring and development are continuously carried out in relation to the company's operations.

Keywords Corporate responsibility, sustainability, sustainable development, carbon footprint

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

1	JOHDANTO.....	8
1.1	Tarkoitus ja tavoitteet.....	8
1.2	Tutkimuskysymykset ja rajaukset.....	9
1.3	Aineiston hankinta.....	10
1.4	Opinnäytetyön rakenne.....	10
2	YRITYSESITTELY.....	12
2.1	Prosessin kuvaus.....	13
2.2	Yhteistyö.....	13
3	VASTUULLINEN YRITYSTOIMINTA.....	15
3.1	Yritysvastuu.....	15
3.2	Miksi vastuullisuus kannattaa.....	17
3.3	Raportointi ja lainsäädäntö.....	18
3.4	Taloudellinen vastuu.....	22
3.5	Sosiaalinen vastuu.....	23
3.6	Ympäristövastuu.....	24
4	HIILIJALANJÄLKI JA HIILIKÄDENJÄLKI.....	27
4.1	Hiilijalanjäljen laskennan vaiheet.....	28
4.2	Kiertotalous ja tuotteen elinkaari.....	30
4.3	Hiilineutraali tuotanto.....	31
4.4	Scope 1: yrityksen suorat päästöt.....	32
4.5	Scope 2: ostoenergian epäsuorat päästöt.....	32
4.6	Scope 3: epäsuorat päästöt.....	32
5	VASTUULLISUUSSUUNNITELMA.....	34
5.1	Johdon sitoutuminen.....	35
5.2	Lähtötilanteen selvittäminen.....	36

5.3	Tavoitteiden ja mittareiden asettaminen	38
5.4	Toimivan organisaation rakentaminen	39
5.5	Tiekartan laatiminen, toimiminen ja jalkauttaminen	40
5.6	Mitaaminen, seuranta ja raportointi	41
5.7	Korjaaminen ja parantaminen	43
5.8	Yhteenveto	43
6	NYKYTILAN KUVAUS	45
6.1	Kestävän kehityksen tavoitteet	45
6.1.1	Terveyttä ja hyvinvointia	46
6.1.2	Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja	47
6.1.3	Vastuullista kuluttamista	47
6.1.4	Ilmastotekoja	48
6.1.5	Yhteistyö ja kumppanuus	49
6.2	Code of conduct	49
6.3	Ympäristöselvitys	50
7	HIILIJALANJÄLJEN LASKENTA	51
7.1	Laskennan toteutus	51
7.2	Laskennan tulokset scope 1 ja 2 osalta	52
7.3	Laskennan tulokset scope 3 osalta	53
7.4	Päästövähennykset	55
7.5	Metallien hukkaosuus	55
7.6	VOC-päästöt (liuottimien käyttömäärät)	56
7.7	Jätteen lajitteluaste	56
7.8	Kehitysideoita	57
8	JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	59
	LÄHTEET	60
	LIITTEET	64

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuva 1. Puutavara-auton päällerakenne. (Alucar Oy 2023.)

Kuva 2. Kuva tuotannosta. (Alucar Oy 2023.)

Kuva 3. Mitä vastuullisuus tarkoittaa yritykselle. (Hyyry 2022.)

Kuva 4. Yritysvastuun iso kuva. (Liappis, Pentikäinen, Vanhala 2019, 7.)

Kuva 5. Esimerkki Keskon vastuullisuuden olannaisuusanalyysistä. (Vanhala 2022 b, 369.)

Kuva 6. Raportointidirektiivin voimaantulo. (Kemppainen 2023.)

Kuva 7. Yritysvastuun liiketaloudellisia perusteita. (Vanhala 2022 b, 360.)

Kuva 8. Vastuullisuusagenda. (Metso 2022.)

Kuva 9. Kiertotalousmalli. (Euroopan parlamentti 2023.)

Kuva 10. Organisaation päästölähteet. (Keskuskauppakamari 2021.)

Kuva 11. Yritysohjelman vaiheet. (Vanhala 2022 b, 355.)

Kuva 12. Eri vastuullisuusteemoihin liittyviä toimenpiteitä. (Vanhala 2022 b, 375.)

Kuva 13. Ponsen tiekartta. (Tuononen 2023.)

Kuva 14. Ponsen vastuullisuus. (Ponsse 2022.)

Kuva 15. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. (Suomen YK-liitto 2023.)

Kuva 16. Alucarin hiilijalanjälki scope 1 ja 2 osalta.

Kuva 17. Alucarin hiilijalanjälki scope 3 osalta.

LIITELUETTELO

LIITE 1. Vastuullisuuden nykykartoitus.

LIITE 2. Vastuullisuuden kartoittamisen työpohjat.

1 JOHDANTO

Yritysvastuu on ollut viime vuosina paljon esillä. Se ei ole enää pelkkää lakien noudattamista ja hyviä tapoja. Siitä on tulossa yritystoiminnan perusvaatimus sekä edellytys kannattavalle, kestäväälle ja hyväksytylle liiketoiminnalle. Asia on ajankohtainen ja tärkeä, sillä suuremmat yritykset vaativat, että koko toimitusketju täyttää vastuullisuuden kriteerit. Toimitusketjun isoimpien yritysten raportoidessa vastuullisuudestaan, paine pienemmille yrityksille kasvaa. Vastuullisuusraportointi tulee kolmessa vaiheessa EU-lainsäädännön myötä pakolliseksi vuosien 2025–2027 aikana. Raportointi tehdään edellisen vuoden tiedoista.

Opinnäytetyön aiheena on yrityksen vastuullisuustyön kehittäminen. Siinä keskitytään Maksamaalla sijaitsevan pienkonepaja Alucarin vastuullisuuteen ja selvitetään mitä asioita kuuluu vastuullisuuden raportoimiseen. Opinnäytetyössä esitellään vastuullista yritystoimintaa, mitä kaikkea siihen kuuluu, kuinka edetään yrityksen vastuullisuusasioiden kanssa ja lasketaan hiilijalanjälki yritykselle. Tutkimus on tehty Alucar Oy:n tarpeisiin. Yritys haluaa toimia entistäkin vastuullisemmin ja on kiinnostunut vastuullisuuden raportoimisesta lainsäädännön mukaisesti.

1.1 Tarkoitus ja tavoitteet

Tutkimuksen tarkoituksena on tehdä Alucarille selvitys vastuullisuudesta eli selvittää mitä yritys vastuu ja vastuullisuusraportointi tarkoittaa. Lisäksi selvittää mitä asioita laki edellyttää ja mitä tämä kaikki tarkoittaa käytännössä yrityksen näkökulmasta, mitä toimenpiteitä vaaditaan ja millä aikataululla. Tarkoituksena on, että opinnäytetyö tarjoaa yritykselle hyvät lähtökohdat edetä vastuullisuusasioissa ja -raportoinnissa.

Tavoitteena on määritellä Alucarille vastuullisuussuunnitelma, jonka avulla yrityksen on hyvä edetä vastuullisuusasioissa. Tavoitteena on myös aloittaa

Alucarin vastuullisuustyö tekemällä seuraavat toimenpiteet: määritellä asiat, jotka tulisi olla vastuullisuusraportissa ja määritellä Alucarille kestävä kehityksen mukaiset tavoitteet. Tavoitteena on myös laskea yrityksen hiilijalanjälki konepajoille suunnatun laskurin avulla.

1.2 Tutkimuskysymykset ja rajaukset

Yrityksen vastuullisuusraportointi on aihealueena vielä uusi, joten tutkimusta tehdessä lähdetään liikkeelle ihan perusasioiden selvittämisestä. Esille nousee kysymyksiä miten, miksi ja millä vastuullisuudesta raportoidaan. Tutkimus keskittyy seuraaviin kysymyksiin:

1. Mitä vastuullisuus on?
2. Miksi vastuullisuus kannattaa?
3. Mitä vastuullisuus tarkoittaa yrityksille?
4. Miten vastuullisuusasiat laitetaan Alucarilla käytäntöön?
5. Mitä asioita yrityksen vastuullisuusraportti sisältää?
6. Miten ja millä yrityksen hiilijalanjälki lasketaan?

Tutkimustyössä on tarkoitus vastata edellä lueteltuihin kysymyksiin ja samalla ne toimivat tutkimuksen rajauksena. Tutkimuksen pääpaino on teorian tiedon kartoittamisessa vastuullisuudesta ja vastuullisuuden raportoimisesta yrityksessä. Koko tutkimuksen perustana on vastuullisuuden pohjatyön tekeminen Alucarille ja vastuullisuussuunnitelman kartoittaminen, jonka avulla yrityksen on helpompi lähteä liikkeelle oman vastuullisuusraportin kanssa.

Opinnäytetyö sisältää laskennallisen osuuden, jossa lasketaan yritykselle hiilijalanjälki. Laskennan tietoja kerätessä pystytään kartoittamaan, mitä tietoja yrityksellä on jo olemassa ja mitä tulee seurata jatkossa. Alucarille ei ole aiemmin laskettu hiilijalanjälkeä, joten laskenta on suuntaa antava ja pohjautuu saatavilla oleviin tietoihin. Rajauksena laskennassa käytetään Maksamaalla sijaitsevan konepajan vuoden 2022 tietoja.

1.3 Aineiston hankinta

Opinnäytetyön teoreettinen tieto hankitaan kirjallisuuden ja internet-sivustojen avulla. Lisäksi osallistuminen aiheeseen liittyviin webinaareihin ja koulutuksiin lisää tietämystä aiheesta. Aihetta tutkiessa on käyty seuraavat koulutukset: Yrittäjäakatemia Erotu vastuullisuudella -kurssi, Vaasan ammattikorkeakoulun järjestämä Hiilineutraali yhteiskunta -kurssi sekä Savon ammattiopiston järjestämä Konepajan hiilijalanjälki ja kiertotalous haltuun -kurssi. Lisäksi on osallistuttu Myrsky-hankkeeseen, joka edistää muutoskyvykkyyttä, vihreää siirtymää ja digitalisaatiota Länsi-Suomessa.

Vertailupohjana tutkimusta tehtäessä käytetään muiden konepajojen ja yritysten vastuullisuusraportteja. Myös muiden kirjoittamia opinnäytetöitä lukemalla tutkimus hahmottuu ja jäsentyy paremmin.

1.4 Opinnäytetyön rakenne

Yritys, jota varten opinnäytetyö tehdään, esitellään kappaleessa 2. Teoreettisessa tutkimusosassa (kappaleessa 3) käydään läpi vastuullinen yritystoiminta, miksi se kannattaa, lainsäädäntö ja vastuullisuuden eri osa-alueet eli taloudellinen-, sosiaalinen- ja ympäristövastuu. Hiilijalanjälki ja hiilikädenjälki osuudessa (kappaleessa 4) tuodaan esille kiertotaloutta, hiilineutraalia tuotantoa ja käydään läpi mitä eri scopet tarkoittavat. Kappaleessa 5 käydään läpi yrityksen vastuullisuuden polun eli vastuullisuussuunnitelman eri vaiheet. Tämä osuus on selkeyttämässä sitä, miten yritys voi edetä omassa vastuullisuudessaan. Nykytilan kuvauksessa (kappaleessa 6) raportin kirjoittaja on määritellyt Alucarille tavoitteet YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden mukaisesti.

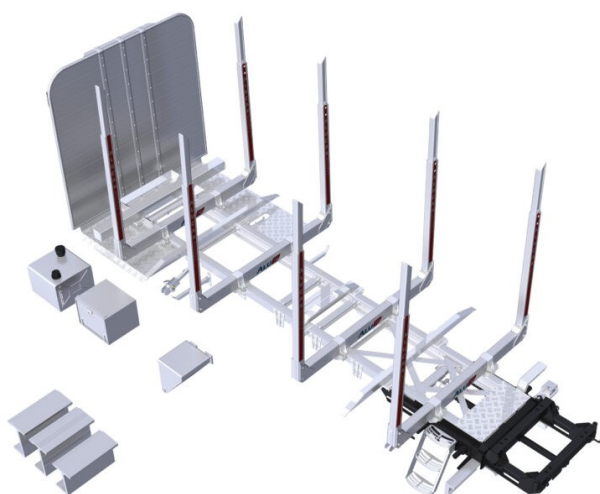
Laskennallisessa osuudessa (kappaleessa 7) selvitetään ensin mikä hiilijalanjäljen laskentaan tarkoitettu laskuri on sopiva juuri Alucarille ja lasketaan sillä yrityksen hiilijalanjälki vuodelta 2022. Raportissa tuodaan esiin kehittämissuunnitelmia, joita yritys voi hyödyntää vastuullisuustyötä tehdessään. Lopuksi (kappaleessa 8)

käydään läpi johtopäätökset ja pohdinta, jossa tarkastellaan tuloksia ja pohditaan luotettavuutta.

2 YRITYSESITTELY

Alucar on maailman johtava puutavara-autojen päällerakentaja. Toiminta on keskittynyt Maksamaalle, Pohjanmaan rannikolle, jossa puutavara-autojen päällerakenteet suunnitellaan ja valmistetaan. Uusi toimipiste on avattu Rovaniemelle syksyllä 2022, jossa puutavara-autojen päällerakenteita ja nostureita asennetaan sekä huolletaan. Tällä tavoin palvelut on saatu lähemmäs Pohjois-Suomen puunkuljetusyrittäjiä. Alucar on osa kansainvälistä Extendo AB konsernia ja toimii itsenäisenä tytäryhtiönä, jolla on omat tuotteet sekä tuotekehitys. (Alucar 2023.)

Alucarilla valmistetaan puutavaran kuljetukseen käytettäviä päällerakenteita (kuvassa 1) maantiekuljetusten puutavara-autoihin. Pankot ovat päällerakenteessa olevia U:n muotoisia tukirakenteita, joilla mahdollistetaan tukkipuiden kuljettaminen. Yritys valmistaa myös erilaisia komponentteja, kuten työkalulaatikoita, tankinsuojia, työvaloja ja valokoteloita. Alucar valmistaa myös Icefighter-hiekoittimia, joita voi asentaa kaikkiin kuorma-autoihin. Komponentit tehdään pääasiassa alumiinista sen keveyden, kestävyden ja huollon helppouden vuoksi. Alucarilla panostetaankin komponenttien käytännöllisyyteen, laatuun sekä jatkuvaan tuotekehitykseen.

Kuva 1. Puutavara-auton päällerakenne. (Alucar Oy 2023.)

2.1 Prosessin kuvaus

Alucarilla puutavara-auton hankintaprosessissa autetaan asiakasta jo alusta alkaen. Kuorma-auton alustan tilausvaiheessa voidaan vaikuttaa auton rakentamiseen ja optimoimaan eri ratkaisuja tarpeen mukaan. Alucarilla suunnitellaan ja piirretään puutavara-auton päällerakennekuvat, joita voidaan hyödyntää jo alustaa tilattaessa. Puutavara-auton ollessa tekeillä tehtaalla, Alucar alkaa valmistamaan mittakuvien mukaisia päällerakenteiden osia ja komponentteja. Näiden valmistaminen tehdään tuotannossa hitsaamalla, leikkaamalla ja muita metallintyöstö menetelmiä käyttäen. Puutavara-auton tullessa tehtaalta rakennettavaksi, on kaikki päällerakenteiden osat jo valmiina odottamassa ja rakentaminen (kuvassa 2) voidaan aloittaa suunnitelman mukaan. Rakentamisen jälkeen puutava-auto on valmis noudettavaksi. (Alucar 2023.)

Kuva 2. Kuva tuotannosta. (Alucar Oy 2023.)

2.2 Yhteistyö

Yhteistyötä tehdään autotehdaiden ja jälleenmyyjien kanssa ympäri maailmaa. Vientimaita on kolmekymmentä ja tuotannosta menee jopa 50 % vientiin. Kuljetuskaluston mitoituksen määrittelee markkinakohtainen

ajoneuvolainsäädäntö ja se vaikuttaa myös tuotteiden vaatimuksiin. Tuotteiden loppukäyttäjiä ovat puunkuljetusyritykset, jotka tarjoavat palveluitaan metsäteollisuudelle, bioenergialaitoksille sekä mekaaniselle puunjalostusteollisuudelle. Prosessin sidosryhmiin kuuluvat kuorma-autojen valmistajat ja jälleenmyyjät, perävaunujen valmistajat sekä nosturivalmistajat. Alucar Oy tekee tiivistä yhteistyötä eri sidosryhmiensä kanssa ja tuntee siten asiakkaansa niin hyvin, että voi tarjota heille sopivimmat ratkaisut ja palvelut. Asiakkaita ja yhteistyökumppaneita kohdellaan tasapuolisesti ja oikeudenmukaisesti ja toimintaa kehitetään jatkuvasti huomioiden markkinatarvetta. (Alucar Oy 2023.)

3 VASTUULLINEN YRITYSTOIMINTA

Yrityksen yhteiskuntavastuulla eli yritys vastuulla tarkoitetaan yrityksen vastuuta niistä toiminnoista, joita sen toiminnasta aiheutuu ympäristöön, ihmisiin ja yhteiskuntaan. Tämä tarkoittaa yhteiskunnallisesti hyväksyttävää toimintaa, että toiminta on taloudellista sekä ihmisiä ja ympäristöä kunnioittavaa. Suomen yrittäjien tutkimuksen (kuvassa 3) mukaan pääosan yrittäjistä mielestä vastuullisuus tarkoittaa lakien ja sopimusten noudattamista, verojen maksamista yhteiskunnalle, asiakkaiden palvelemista hyvin ja vastuun kantamista ympäristöstä sekä henkilöstön hyvinvoinnista.

Mitä vastuullisuus tarkoittaa yrityksellesi?
Voit valita useita.

Toukokuu 24.5-2.6./2022 (n=1022)

Kuva 3. Mitä vastuullisuus tarkoittaa yritykselle. (Hryy 2022.)

3.1 Yritysvastuu

Yritysvastuu ei ole kuitenkaan pelkästään lakien ja sopimusten noudattamista vaan laajempi kokonaisuus, mikä tulee ottaa huomioon. Siihen kuuluu yrityksen taloudellinen vastuu, sosiaalinen vastuu sekä ympäristövastuu. Perustana tälle kaikelle on kuitenkin Vanhalan (2022 a) mukaan yrityksen arvot, jotka näkyvät siinä minkälainen toimintakulttuuri yrityksellä on ja millaisia käytännön toimintatapoja sekä päätöksentekorakenteita yrityksellä on. Kaikki nämä osa-

alueet tulee ottaa huomioon, mutta yrityksen kannattaa kuitenkin keskittyä siihen, mitkä ovat yrityksen kannalta olennaisimmat teemat ja vaikutukset.

Arvoilla ja yrityskulttuurilla on merkittävä rooli yrityksen viestinnässä ja markkinoinnissa. Kun on vahva sisältö ja selkeät arvot, niin työntekijöiden on helppoa viestiä siitä yhdenmukaisesti ja rohkeasti. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 47.)

Kuvasta 4 näkee mitä yritysvastuu on. Kivijalkana ja perustana yrityksen vastuullisuudelle on yrityksen arvot, yrityskulttuuri, yrityksen kirjoitetut ja kirjoittamattomat toimintatavat sekä päätöksentekorakenteet. Arvot ovat keskeisessä roolissa perustuksessa, sillä muiden osa-alueiden tulisi aina olla linjassa yrityksen arvojen kanssa. Perustuksen pohjalta rakentuu yrityksen vastuullisuuden osa-alueet eli taloudellinen-, sosiaalinen- ja ympäristövastuu. (Liappis ym. 2019, 8.) Liiketoiminnallista hyötyä voidaan saada viestintään panostamalla ja sitä tarvitaan eri sidosryhmille, joita ovat omistajat, työntekijät, asiakkaat sekä sijoittajat.

Kuva 4. Yritysvastuun iso kuva. (Liappis, Pentikäinen & Vanhala 2019, 7.)

Jemisen (2023) mukaan vastuullisuudesta viestiminen on ensimmäinen kehittämistoimenpide, millä tuodaan yrityksen vastuullinen toiminta näkyväksi. Vastuullisuudessa on tärkeää sidosryhmien kesken molemmin puolin kertoa

avoimesti millaisia vastuullisuuteen liittyviä toiveita heillä on ja toimia yhteistyössä.

Yritykset ovat harjoittaneet vastuullisuutta jo kauan omasta tahdostaan, se on ollut satunnaista hyvää tarkoittavaa tekemistä. Salorannan (2022, 5) mukaan enää ei kuitenkaan riitä, että yritystoiminta on vain vapaaehtoisia yritysten vastuullisuustekoja vaan tarvitaan lainsäädäntöä avuksi, että voidaan vastata kestävyysaasteisiin, joita yritystoiminta on aiheuttanut. Euroopassa on juuri valmistunut eurooppalaisten kestävyysraportoinnin standardit (ESRS) liittyen yritysten vastuullisuuteen, jolla saadaan yritykset osallistumaan vastuullisuustalkoiisiin. Tähän asiaan palataan kohdassa raportointivelvoite ja lainsäädäntö.

3.2 Miksi vastuullisuus kannattaa

Ihmiset arvostavat vastuullisuutta, haluavat tietää mistä tuotteet on peräisin, miten ne on tuotettu ja mitä raaka-aineita niihin on käytetty. Kotimaisuus ja vastuullisuus ovat tämän päivän trendejä. Vastuullisuudesta kertominen esimerkiksi yrityksen nettisivuilla antaa yrityksestä hyvän kuvan ja kuluttajat suosivat niitä yrityksiä, jotka pyrkivät toimimaan vastuullisesti ja ympäristöä arvostaen.

Vastuullisella liiketoiminnalla voidaan parantaa yrityksen riskienhallintaa ja sen avulla voidaan saada uusia liiketoimintamahdollisuuksia. Esimerkiksi uusia työntekijöitä rekrytoidessa, työnhakija katsoo läpi yrityksen nettisivut ja vastuullisuudesta lukiessaan tietää, mitä arvoja yritys arvostaa ja miten työntekijöitä kohdellaan. Tietämys aiheesta herättää luottamusta ja lisää työntekijöiden veto- ja pitovoimaa. Vastuullisella liiketoiminnalla lisätään asiakastyytyväisyyttä, vahvistetaan yrityksen mainetta ja brändiä sekä varmistetaan tulevaisuuden kilpailukyky. Lisäksi sen avulla mahdollistetaan pitkän tähtäimen kustannussäästöjä. (Vanhala 2023.) Pienetkin parannukset yrityksessä

voivat tuoda ympäristöhöyryjä ja samalla kustannussäästöjä. Esimerkiksi pakkaustavoilla ja pakkausmateriaalilla voidaan saavuttaa kustannussäästöjä.

3.3 Raportointi ja lainsäädäntö

Sidosryhmiä pidetään ajantasalla yrityksen vastuullisuustavoitteiden edistymisestä vastuullisuusraportoinnin avulla. Vastuullisuusraportoinnissa on kyse vastuullisuustyön todentamisesta uskottavasti ja siten, että se vakuuttaa sidosryhmät. Parhaimmillaan raportointi vastaa sidosryhmien odotuksiin ja tarjoaa esimerkiksi sijoittajille vertailukelpoista tietoa päätöksentekoon. Raportoinnin konkreettisenä tuloksena tehdään vastuullisuusraportti, joka voi olla painettu raportti, pdf, verkkosivusto tai näiden yhdistelmä. Hyvän raportoinnin avulla saadaan lisäarvoa yrityksen liiketoiminnallisiin tarpeisiin sekä johtamiseen. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 49.)

Suomen kirjanpitolaki velvoittaa raportoimaan vastuullisuusraportissa ympäristöasioista, henkilöasioista ja sosiaalisista asioista. Raportointi saa olla joustavaa ja yritykset voivat valita missä muodossa tiedot esittävät. Raportti voi olla selvityksenä osana toimintakertomusta tai erillisenä vastuullisuusraporttina. (Savon koulutuskuntayhtymä 2023, 4.)

EU:n komissio julkaisi heinäkuussa 2023 ESRS (European Sustainability Reporting Standards) eli eurooppalaisten kestävyysraportoinnin standardit. Näitä ESRS standardeja on 12 ja niissä määritellään kuinka kestävyysraportointidirektiivin CSRD (Corporate Sustainability Reporting Directive) piiriin kuuluvat yritykset raportoivat jatkossa kestävyystietonsa. Euroopan Unionin uusi raportointidirektiivi yritysten kestävyystietojen raportoinnista astui voimaan 2024 vuoden alusta. (Kemppainen 2023.) Standardilla tarkoitetaan:

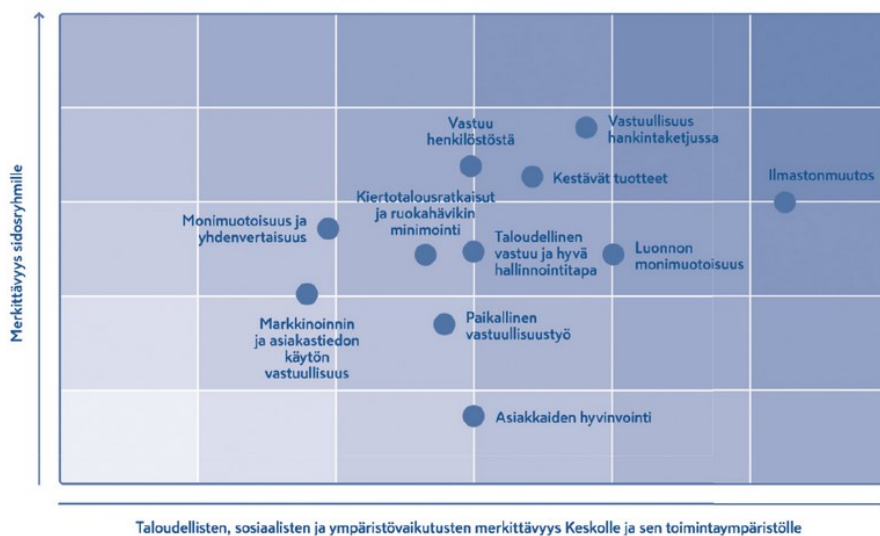
Standardi on toistuvien ongelmien ratkaisuja esittävä asiakirja, joka perustuu asianosaisten yhteisymmärrykseen ja on tähän tehtävään tunnustetun elimen hyväksymä. (TEPA-termipankki 2023.)

ESRS-standardi (European Sustainability Reporting Standards) määrittää raportoinnin sisältöön seuraavanlaiset asiat, jotka tulee myös varmentaa (Savon koulutuskuntayhtymä 2023):

- liiketoimintamallin ja strategian lyhyt kuvaus
- aikaan sidotut kestävyystavoitteet
- vastuullisuuden johtamisjärjestelmä
- vastuullisuuteen liittyvät politiikat
- palkitsemisjärjestelmään sisällytettävä tieto kestävyysaiheista
- huolellisuusveloitteen toteuttamisen kuvaus kestävyysasioiden näkökulmasta
- mahdolliset raportoitavan organisaation toimintaan tai arvoketjuun liittyvät haitalliset vaikutukset
- mahdollisiin haitallisiin vaikutuksiin liittyvät toimenpiteet ja niiden tuloksellisuus
- olennaisten kestävyteen liittyvien riskien kuvaus
- olennaiset kestävyysidikaattorit.

Kestävyysraportoinnin direktiiviehdotuksessa yksi keskeinen elementti on olennaisuus. Ehdotuksen mukaan yrityksen on otettava huomioon kaksinkertainen olennaisuus. Tämä tarkoittaa kestävyyskysymysten vaikutusta yritykseen (outside-in näkökulma) sekä yrityksen toiminnan vaikutuksia ihmisiin ja ympäristöön (inside-out näkökulma). Kuvassa 5 kaksinkertainen olennaisuus heijastuu yritykseen sidosryhmien näkökulmasta, mitkä ovat heidän mielestä merkittäviä asioita ja toisaalta mitkä ovat yrityksen näkökulmasta olennaisimmat vastuullisuusteemat. (Vanhala 2022 b, 369.)

Visiona kestävämmän kuluttamisen ja elämäntavan mahdollistaminen

Kuva 5. Esimerkki Keskon vastuullisuuden olannaisuusanalyysistä. (Vanhala 2022 b, 369.)

Raportointiin vaaditaan vähintään ESRS 2 -standardin vaatimat yleiset tiedot. Lisäksi jokainen yritys arvioi kaksinkertaisen olennaisuuden perusteella, mitkä muut standardit tulee raportoinnissa olla. Kaksoisolennaisuuden periaate velvoittaa yritykset arvioimaan olemassa olevia tai potentiaalisia vaikutuksiaan yhteiskuntaan sekä ympäristöön. Yritysten tulee arvioida myös kestävyyskysymysten liiketoiminnallisia riskejä ja mahdollisuuksia sekä niiden vaikutuksia taloudellisesti. (Kuitunen & Tuominen 2023.) Kaikkia standardeja ei vaadita raportoitavaksi mutta mikäli jotain jättää pois, se tulee tutkia ja selittää perusteellisesti.

Johtavan kansainvälisen vastuullisuusraportoinnin ohjeistuksen Global Reporting Initiative (GRI) tavoitteena on kehittää vastuullisuusraportoinnin käytäntöjä. GRI standardi kehoittaa keskittymään raportoinnissa olennaisimpiin asioihin. Standardit auttavat raportoinnin olennaisten näkökohtien määrittelemisessä ja ohjeistavat raportoitavien tietojen esittämisessä. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 48.)

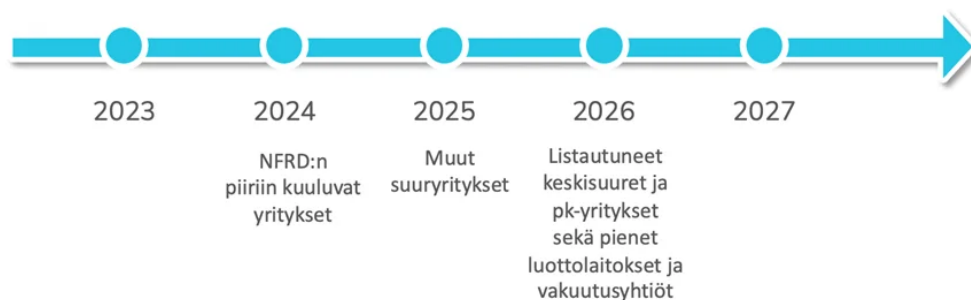
CSRD-direktiivi on jatkoa Euroopan vihreän kehityksen ohjelman yhteydessä annetulle sääntelylle. Se selkeyttää ja terävöittää muiden kuin taloudellisten

tietojen raportointia koskevan NFRD-direktiiviin (Non-Financial Reporting Directive) koskevaa jo alkanutta raportointia. (Kuitunen & Tuominen 2023.)

Kuvassa 6 tulee esiin raportointidirektiivin kolmivaiheinen voimaantuleminen. Ensimmäinen vaihe koskee niitä yrityksiä, jotka ovat olleet jo aiemmin raportointivelvollisia muun kuin taloudellisten tietojen raportointivelvoitteen (NFRD) perusteella. Nämä yritykset raportoivat vuoden 2024 tietonsa vuoden 2025 alussa. Tämä tarkoittaa suuryrityksiä, joilla on yli 500 työntekijää ja joko yli 20 miljoonan euron tase tai yli 40 miljoonan euron liikevaihto. Kahden viime kauden tilinpäätösten perusteella tarkastetaan, onko kyseessä kirjanpitolaissa tarkoitettu suuryritys. (Kuitunen & Tuominen 2023.)

Muut listatut suuryritykset raportoivat vuoden 2025 tietonsa vuoden 2026 alussa. Tämä tarkoittaa yrityksiä, jotka täyttävät ainakin kaksi ehtoa seuraavista: 250 työntekijää keskimäärin, taseen loppusumma on 20 miljoonaa euroa tai liikevaihto on 40 miljoonaa euroa. (Moloney, Tenhunen & Kötter-Bendtsen 2023.)

Lopulta raportointi laajenee koskemaan myös pieniä ja keskisuuria yleisen edun kannalta merkittäviä yrityksiä. Heidän tulee julkaista ensimmäinen kestävyysraporttinsa vuoden 2027 alussa vuoden 2026 tiedoista. Tämä raportointivelvoite ei koske pelkästään yrityksiä, joiden osake on listattu. Se koskee minkä tahansa yrityksen liikkeeseen laskemaa arvopaperin listausta säännellyllä markkinoilla, mikäli muut kriteerit täyttyvät. (Kuitunen & Tuominen 2023.)

Kuva 6. Raportointidirektiivin voimaantulo. (Kemppainen 2023.)

Kestävyysraportointi tulee siis pakolliseksi ensi vuoden aikana isommille yrityksille mutta sen vaikutus heijastuu silti myös pienempiin yrityksiin. Isommat yritykset haluavat ja vaativat, että koko toimintaketju täyttää vastuullisuuden kriteerit ja toimivat heidän vastuullisuusarvojen mukaisesti. Täten alihankkijoiden kannattaa perehtyä myös oman yrityksensä vastuullisuuteen, että yhteistyö isompien yhteistyökumppaneiden kanssa jatkuu.

Hiilijalanjalan laskennassa maailman eniten käytetty organisaatiotason standardi on GHG eli Greenhouse Gas Protocol Corporate -standardi. Sen tarkoituksena on yhdenmukaistaa ja ohjata laskentoja. (Kempainen 2023.)

3.4 Taloudellinen vastuu

Taloudellinen vastuullisuus on liiketoiminnan kannattavuutta. Se mahdollistaa yritystoiminnan jatkuvuuden, erilaiset investoinnit, työntekijöiden palkanmaksun sekä kiinteiden ja muuttuvien kulujen maksamisen (Liappis ym. 2019, 74). Lisäksi se on johtamista sekä eettisiä liiketoiminnan käytäntöjä (Code of Conduct).

Taloudelliseen vastuuseen kuuluu yrityksen rahan, varallisuuden ja vallan käyttö. Yrityksen kannattavuus, tehokkuus, kilpailukyky ja omistajien tuotto-odotuksiin vastaaminen. Taloudellinen vastuu pitää sisällään myös yrityksen palkitsemisjärjestelmän, organisaation monimuotoisuuden sekä vastuullisen veronmaksun. Vastuullisella veronmaksulla mahdollistetaan laajempia positiivisia vaikutuksia yhteiskuntaan kuten se, että yhteiskunta voi ylläpitää ja mahdollistaa monia peruspalveluja, kuten terveydenhuoltoa, koulujärjestelmää ja oikeusjärjestelmää. Vastuullisuudella pyritään estämään yritysten osallisuutta korruptioon, joka heikentää yhteiskunnan toimivuutta vaikuttaen negatiivisesti ympäristöön ja ihmisiin. Ihmisten oikeudet ja oikeudenmukaisuus eivät korruptoituneessa yhteiskunnassa yleensä toteudu. Vastuullisuudella pyritään myös estämään lahjontaa, rahanpesua sekä harmaata taloutta. Taloudellisen vastuun avulla luodaan hyvät edellytykset sosiaalisen vastuun sekä ympäristövastuun kantamiselle. Liiketoimintamahdollisuudet vastuullisuuden

kautta voivat lisääntyä, sillä vastuullisuutta arvostetaan ja sitä jopa odotetaan toimittajilta. (Liappis ym. 2019, 8–10.)

Kuvassa 7 on jaoteltu liiketaloudellisia perusteita ja hyötyjä vastuullisuudelle. Tämä jaottelu perustuu YK:n Global Compact Supply Chain Sustainability - ohjeistukseen sovellettuna. (Vanhala 2022 b, 360.)

RISKIENHALLINTA	TEHOKKUUS / KUSTANNUSSÄÄSTÖT	LIIKETOIMINTAPOTENTIAALI
<ul style="list-style-type: none"> • Varmista toiminnan laillisuus • Minimoi liiketoiminnan keskeytymisen riskit • Suojele yrityksen mainetta ja brändiarvoa 	<ul style="list-style-type: none"> • Minimoi raaka-aineiden, energian ja kuljetusten kustannuksia • Lisää työn tuottavuutta • Varmista toimitus-ketjun toimivuus 	<ul style="list-style-type: none"> • Vastaa asiakkaiden ja yhteistyökumppaneiden tarpeisiin • Innovoi kestävästi

Kuva 7. Yritysvastuun liiketaloudellisia perusteita. (Vanhala 2022 b, 360.)

3.5 Sosiaalinen vastuu

Yritysvastuussa sosiaalinen vastuullisuus tarkoittaa yritystoiminnan vaikutusta ihmisiin ja näiden vaikutusten vastuunottamista (Liappis ym. 2019, 128). Se on ihmisten hyvinvointia ja oikeudenmukaisuutta. Siihen kuuluu yrityksen henkilöstö, asiakkaat sekä kumppanit. Sosiaalinen vastuullisuus on henkilöstön sosiaalisten vaikutusten huomiointia, tasa-arvoa, työhyvinvointia sekä työkykyä. Sitä, että voidaan taata työturvallisuus, työyhteisön monimuotoisuus sekä voidaan ehkäistä epäasiallista käytöstä, syrjintää ja kiusaamista. Sosiaalinen vastuullisuus on siis sitä, että työpaikalla on hyvät henkiset olosuhteet työskennellä. Se ulottuu myös asiakkaisiin ja liikekumppaneihin siten, että tuotteet ovat turvallisia, turvallisuus otetaan muutenkin huomioon ja lisäksi he saavat hyvää sekä asiallista kohtelua yritykseltä. (Vanhala 2022 a.)

Sosiaalinen vastuullisuus näkyy henkilöstön hyvinvointina. Sosiaalinen vastuullisuus vahvistaa paikallista yritystoimintaa, lähiympäristöä ja toiminta-alueen asukkaita. Yritys saa sosiaalisen vastuullisuuden kautta arvostusta

työnantajana, palveluiden tarjoajana ja on riskittävämpi yhteistyökumppani. (Jeminen 2023, 7.) Ihmiset katsovat monesti kotisivuja ja sitä kautta tutustuvat yritykseen ja sen toimintaan. Esimerkiksi rekrytoinnissa auttaa, mikäli työtä hakeva saa yrityksen kotisivuilta kattavan kuvan siitä, minkälainen työnantaja yritys on.

Ihmisoikeusvastuu sisältyy sosiaaliseen vastuuseen ja sille määritelmänä on YK:n vuonna 1948 julistama yleismaailmallinen ihmisoikeusjulistus (Ihmisoikeusliitto 2023). Siinä määritellään kaikille ihmisille kuuluvia oikeuksia, kuten ihmisyksilön arvoon ja merkitykseen sekä miesten ja naisten yhtäläisiin oikeuksiin, vapaaseen liikkumiseen ja opetukseen. Yrityksillä on velvollisuus noudattaa ihmisoikeuksia ja tarvittaessa järjestää korjaavia toimenpiteitä. Käytännössä yrityksille kuuluu vastuu omasta henkilökunnastaan mutta myös välillinen vastuu toimitusketjuun kuuluvien työoloista. (Ihmisoikeusliitto 2023.)

3.6 Ympäristövastuu

Vastuu luonnosta, sen monimuotoisuudesta, ympäristöstä ja kulttuuriperinnöstä kuuluu Suomen perustuslain 20§:n mukaan kaikille. Lisäksi muulla lainsäädännöllä annetaan puitteet ympäristöperusoikeudelle, joka tarkoittaa julkisen vallan tehtävää pyrkiä turvaamaan kaikille oikeus terveelliseen ympäristöön ja mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöään koskevaan päätöksentekoon. Lainsäädännön avulla määritellään liiketoiminnan ympäristövastuulle vähimmäis lähtökohta, joka yrityksen tulee saavuttaa. Ympäristövastuu alkaa varsinaisesti, kun lain edellyttämät minimivaatimukset on saavutettu, sillä myös sidosryhmät asettavat odotuksia ja velvoitteita yritystoiminnalle. (Liappis ym. 2019, 99.)

Ympäristövastuu tarkoittaa yrityksen velvollisuutta ottaa huomioon ympäristön hyvinvointi, edistää sitä (kädenjälki) ja pyrkiä vähentämään yrityksen haitallisia vaikutuksia (jalanjälki) ympäristöön. Tämä tarkoittaa mm. energiatekokuuden parantamista, jätteiden kierrätystä, hävikin minimoimista, uusiokäyttöä, uusiutuvien energialähteiden käyttöönottoa sekä logistiikan

ympäristöystävällisyyden huomioimista. Ympäristövastuullinen yritys huomioi tuotteidensa ja palveluidensa elinkaaren ympäristövaikutukset. Tämä sisältää raaka-aineiden hankinnan, tuotannon, kuljetuksen, käytön ja kierrätyksen. Kestävien tuotteiden ja palveluiden avulla päästään ekologisesti kestävämpiin valintoihin ja vähäpäästöisempiin vaihtoehtoihin.

Keskeisiä ympäristövastuun tavoitteita Vanhalan (2022 a) mukaan ovat ilmastonmuutoksen torjuminen, luonnonvaraisten lajien ja luontotyyppien suojeleminen, luonnonvarojen vastuullinen käyttö sekä terveyden ja ympäristön välisen suhteen hallitseminen. Yrityksen kannalta tämä tarkoittaa sitä, että huomioidaan minkälaista jätettä syntyy ja miten asiakasta voi ohjata kierrättämään vanhan tuotteen. Energiaviisaudella pystytään vaikuttamaan yrityksen taloudellisiin kuluihin. On hyvä kiinnittää huomiota myös logistiikkaan ja liikkumiseen ympäristölle kestävällä tavalla.

Ympäristövastuullisuus ja ympäristön huomiointi voi olla yritykselle hyvä keino erottua markkinoilla eduksensa. Pienissä yrityksissä toimintatapojen muutoksia voidaan tehdä joustavasti ja nopeastikin, mutta tärkeintä ei ole saada kaikkea kerralla kuntoon vaan edetä askel kerrallaan kohti vastuullisempaa toimintaa. Vastuullisella toiminnalla tarkoitetaan ihan arkipäivän toimintamalleja esimerkiksi veden- ja energiankulutuksen vähentämistä, kierrättämistä, jätteiden lajittelemista ja hankintojen ympäristövaikutusten huomioimista.

Tunnetuin kansainvälinen, organisaatioille vapaaehtoinen ISO 14001 -ympäristönhallintajärjestelmä on käytössä myös Alucarilla. Standardi on yleinen kaikille aloille soveltuva ja sen tarkoituksena on antaa organisaatioille viitekehys ympäristönsuojeluun sekä ympäristöolosuhteisiin reagoimiseen. Se on hyvä työkalu ympäristöhallinnan yhdistämiseksi osaksi johtamisen prosesseja organisaatiossa. ISO 14001 -järjestelmän periaatteita ovat johdon sitoutuminen, lakisääteisten sekä muiden sitovien velvoitteiden täyttäminen, ympäristönsuojelu ja riskiperusteinen ajattelu. Elinkaariajattelu, järjestelmällinen toimintatapa,

ennakoivuus ja ongelmien toistumisen estäminen, henkilöstön osallistaminen sekä jatkuva parantaminen. (Liappis ym. 2019, 111.)

Yrityksen ympäristövastuun arvostus näkyy kilpailutuksissa lisääntyneinä ympäristövastuun vaatimuksina. Usein vaatimuksena on ISO 14001 -standardi mutta toisinaan hankkija vaatii sertifioitua järjestelmää. (Ekokompassi 2024.)
Sertifikaatilla tarkoitetaan Kiwan (2023) mukaan dokumenttia, jonka avulla voidaan vahvistaa, että henkilö, organisaatio, prosessi, tuote tai palvelu täyttää tietyn standardin, vaatimukset tai kriteerin. Monesti riittää, että voidaan näyttää todeksi, että sertifioitua järjestelmää on lähdetty rakentamaan ja että ympäristövastuun tavoitteet sekä toimenpiteet on luotu. Sitä ei vielä vaadita mutta lisäarvostusta sillä saa. (Ekokompassi 2024.)

4 HIILIJALANJÄLKI JA HIILIKÄDENJÄLKI

Hiilijalanjäljellä tarkoitetaan tuotteen, palvelun tai toiminnan aiheuttamaa ilmastokuormaa. Tarkemmin ilmaistuna paljonko kasvihuonekaasuja tuotteen tai prosessin elinkaarenaikana syntyy. Hiilijalanjälkeä voidaan pienentää omalla toiminnalla ja valinnoilla, kuten kestävien ja kierrätettyjen raaka-aineiden käytöllä, resurssitehokkuudella, jätteiden vähentämisellä sekä energiatehokkaalla tuotesuunnittelulla. (Suomen yrittäjät 2022.)

Hiilikädenjäljellä tarkoitetaan myönteisiä ympäristövaikutuksia, joilla ilmastonmuutosta pystytään hillitsemään. Tarkoituksena on, että yritys kehittää tuotteita tai palveluja, joilla asiakas pystyy pienentämään hiilijalanjälkeään. Yrityksen toiminnassa hiilikädenjälkeen pystytään vaikuttamaan esimerkiksi materiaali hävikin vähentämisellä, raaka-aine valinnoilla, tuotteiden kierrätettävyyden kehittämällä ja tuoteparannusten avulla. Tarkoituksena on saada yritykselle mahdollisimman suuri hiilikädenjälki, siten asiakkaan hiilijalanjälki pienenee. (VTT 2020.) Hiilikädenjälkeä voidaan käyttää, kun sidosryhmille viestitään tuotteen tai palvelun ilmastohyödyistä.

Kuvassa 8 Metson vastuullisuusstrategia, joka jakautuu hiilijalanjälkeen ja hiilikädenjälkeen. Jalanjälkenä ne vaikutukset, mitkä syntyvät laitteiden valmistuksesta ja niiden toimittamisesta. Pyrkimyksenä minimoimaan haitalliset vaikutukset ympäristölle ja ihmisille omassa toiminnassa, logistiikassa ja toimitusketjussa. Hiilikädenjälkenä myönteinen vaikutus ihmisiin ja ympäristöön, joka tulee asiakkaiden käyttäessä Metson vastuullisia teknologioita. Metso tarjoaa asiakkailleen energia- ja vesitehokkaita ratkaisuja, joiden avulla vähennetään päästöjä ja mahdollistetaan materiaalin uusiokäyttö. (Metso 2022.)

Kuva 8. Vastuullisuusagenda. (Metso 2022.)

4.1 Hiilijalanjäljen laskennan vaiheet

Hiilijalanjäljen laskennassa otetaan huomioon organisaation merkittävimmät päästölähteet. Sitä ohjaa organisaatiotasolla GHG-protokolla (Green House Gas Protocol Accounting and Reporting) ja tuotetasolla ISO14067. Laskennassa tulee noudattaa tiettyjä sääntöjä ja periaatteita, että saadaan riittävän luotettava tulos. Laskennassa noudatetaan elinkaariarvioinnin (LCA) vaiheita, joita ovat: tavoitteen määrittely, laskennan rajausta, lähtötietojen kerääminen, laskennan toteutus sekä tulosten raportointi ja varmennus. (Kattainen 2023.) Elinkaariarviointi käsittää siis tuotteen tai palvelun ympäristövaikutukset sen koko elinkaaren aikana.

Tavoitteiden määrittelyssä määritetään lasketaanko koko yrityksen vai yksittäisen tuotteen hiilijalanjälki ja miten laskennan tuloksia halutaan hyödyntää. Tavoitteista riippuu, mitä standardeja käytetään. Hiilijalanjäljelle määritetään toiminnallinen yksikkö eli suure, johon hiilijalanjälki suhteutetaan. Tämä voi olla henkilötyövuosi tai vuotuinen liikevaihto. (Kattainen 2023.)

Laskennan rajauksena voi käyttää organisatorista rajausta, mikä tarkoittaa yrityksen omistuksessa tai hallinnassa olevien toimintojen perusteella tehtävää rajausta. Maantieteellisessä rajauksessa määritellään lasketaanko yrityksen

maakohtaisia vai globaaleja yhteenlaskettuja päästöjä. Ajallinen rajausta määrittää, milta ajanjaksolta laskentaan tarvittavat lähtötiedot kerätään. Yleensä hiilijalanjälki lasketaan yhtä vuotta kohti. (Kattainen 2023.)

Lähtötiedot kerätään kaikista laskentarakajukseen sisältyvistä toiminnoista. Näihin kuuluu yrityksen toimintaan liittyvät tiedot sekä päästökerrointiedot. Ensisijaisesti käytetään primääridataa mutta mikäli sitä ei ole saatavilla, on perusteltua käyttää sekundääridataa esimerkiksi luotettavista tietokannoista. (Kattainen 2023.)

Kattaisen (2023) mukaan laskennan toteutuksessa noudatetaan soveltuvaa laskentastandardia. Voidaan käyttää olemassaolevia hiilijalanjäljen laskureita. Kuitenkin olemassa olevista valitaan sellainen laskuri, joka vastaa mahdollisimman lähelle omaa toimintaa. Esimerkiksi konepajoille voi käyttää konepajoille suunnattua laskuria. Tärkeää on huomata, että yksiköt ja suuruusluokat ovat oikein.

Tulosten raportoinnissa ja varmuudessa voidaan arvioida luotettavuutta esimerkiksi herkkyystarkastelun avulla. Se auttaa hahmottamaan epätarkkuutta laskennassa ja laskennassa tehtyjen oletusten merkitystä. Luotettavuuteen vaikuttaa myös epävarmuudet ja olennaisuudet päästökertoimissa, laskennan rajaukset sekä yrityksen toiminnan tarkkuustaso, onko tieto mitattu vai arvioitu. Raportoinnin on oltava läpinäkyvää. Ohjesääntönä tähän, että kuka tahansa raporttia lukeva ymmärtää, mitä on tehty. (Kattainen 2023.)

Hiilijalanjäljen laskennan hyötyinä organisaatiolle on Kattaisen (2023) mukaan, että se antaa kuvan liiketoiminnan vaikutuksista ympäristöön. Sen avulla voi luoda perustan ilmastotavoitteiden asettamiselle ja päästövähennyksille. Se mahdollistaa hiilineutraaliustiekartan laatimisen yritykselle ja sen avulla saa mahdollisuuden kilpailuedun kehittämiseksi.

Hiilijalanjäljen laskennan tavoitteena on määrittää yrityksen toiminnasta ja toimintaketjujen kautta aiheutuvat kasvihuonepäästöt eli mitkä vaikuttavat

ilmaston lämpenemiseen. Laskennan avulla pyritään määrittelemään oman toiminnan merkittävimmät päästöt aiheuttavat toiminnot ja tekijät. Saatujen tulosten perusteella tiedostetaan, mistä toiminnoista aiheutuu eniten päästöjä ja siten niihin pystytään tekemään muutoksia. (Laitinen 2023.)

4.2 Kiertotalous ja tuotteen elinkaari

Kiertotalouden avulla eli jätteiden syntymisen ehkäisemisellä, materiaalin uudelleen käytöllä sekä ekosuunnittelulla saadaan säästöä yrityksille ja saadaan vähennettyä vuosittaisia kasvihuonekaasujen kokonaispäästöjä. Maailman väestö kasvaa koko ajan ja resurssien kysyntä kasvaa. Resursseja on kuitenkin vain rajallinen määrä käytössä, joten kiertotaloutta tarvitaan. Rajallisuus tarkoittaa myös sitä, että EU-maat tarvitsevat muita maita saadakseen tarvitsemansa raaka-aineet. Raaka-aineiden käyttäminen ja louhinta vaikuttaa ympäristöön ja lisää energiankulutusta sekä hiilidioksidipäästöjä. Kuitenkin hiilidioksidipäästöjä voidaan vähentää järkevämmällä raaka-aineiden käytöllä. Kiertotalouden avulla vähennetään ympäristön kuormitusta, parannetaan raaka-aineiden toimitusvarmuutta sekä lisätään kilpailukykyä. Kuluttajille kiertotalous merkitsee tuotteiden edullisuutta ja innovatiivisuutta, kestävämpiä tuotteita sekä parempaa elämänlaatua. (Euroopan parlamentti 2023).

Kuvassa 9 tulee esille Euroopan parlamentin määrittelemä kiertotalousmalli, jossa tuotteet ja materiaalit pyritään hyödyntämään lainaamalla, uudelleen käyttämällä, vuokraamalla, korjaamalla ja kierrättämällä. Tarkoituksena tuotteiden elinkaaren pidentäminen. Tuotteen elinkaaren loppuessa, pyritään sen materiaalit hyödyntämään uudelleen, jolloin niistä saadaan tuotettua uudelleen lisäarvoa. Kiertotalouden tarkoituksena on käyttää vähemmän raaka-aineita, vähentää jätettä ja päästöjä. (Euroopan parlamentti 2023.)

Kuva 9. Kiertotalousmalli. (Euroopan parlamentti 2023.)

4.3 Hiilineutraali tuotanto

Hiilineutraaliudella tarkoitetaan, että hiilidioksidipäästöjä tuotetaan enintään sen verran kuin niitä voidaan sitoa ilmakehästä hiilineiluihin, kuten maaperään, metsiin ja valtameriin (Laitinen 2023). Hiilineutraalius ei tarkoita pelkästään hiilidioksidipäästöjä vaan se tarkoittaa myös kasvihuonekaasuneutraaliutta. Keskuskauppakamarin (2021) mukaan kasvihuonekaasuihin kuuluu hiilidioksidi, metaani, distyppioksidi, fluorivedyt, pefluorihilivedyt sekä rikkiheksafluoridi. Nämä kasvihuonepäästöt määritellään hiilijalanjäljen laskennassa hiilidioksidiekvivalentteina. Se tarkoittaa sitä kuinka suurta hiilidioksidimäärää kyseinen päästö vastaa.

Hiilineutraalius voidaan määritellä tilaksi, jossa ihmisten toiminnan aiheuttamien kasvihuonekaasupäästöjen nettopäästöt hiilidioksidiekvivalentteina ovat tietyllä ajanjaksolla nolla. Tämä tarkoittaa päästöjen vähentämistä ja jäljelle jäävien päästöjen kompensointia tai sitomista nieluihin. Toinen tapa määritellä hiilineutraalius on että hiilidioksidipäästöt tasapainotetaan tai vähennetään nolnaan. Toisin sanoen että ihminen ei omalla toiminnallaan vaikuta ympäristöön (kasvihuonekaasujen pitoisuuksiin) negatiivisesti ja sitä kautta ilmaston lämpenemiseen. Globaali tavoite on pitää ilmastonlämpeneminen 1,5 asteessa vuoteen 2050 mennessä, että saavutetaan hiilineutraalius. (Laitinen 2023.)

4.4 Scope 1: yrityksen suorat päästöt

GHG-protokolla (Greenhouse Gas Protocol Corporate) ohjaa hiilijalanjäljen laskentaa ja sen perusteella päästöt jaetaan kolmeen eri osa-alueeseen eli scopeen.

Yrityksen omista toiminnoista syntyvät suorat päästöt, kuten energiantuotantoon käytettävien polttoaineiden (lämmitysöljy) ja omien ajoneuvojen polttoaineiden kulutuksesta syntyvät päästöt kuuluvat Scope 1:een. (Kempainen, 2023.) Nämä ovat yrityksen toiminnan seurauksena aiheutuvia päästöjä, joita tulee omassa kiinteistössä tai yrityksen omistamista kulkuvälineistä.

4.5 Scope 2: ostoenergian epäsuorat päästöt

Scope 2 päästöt syntyvät yrityksen tarvitsemasta ostetun energian tuotannosta aiheutuvista epäsuorista päästöistä. Näitä ovat sähkö, lämpö ja jäähdytys. Päästöjä syntyy polttoaineiden käytöstä energialaitoksissa, tämän takia ne luokitellaan epäsuoriksi päästöiksi. Nämä päästöt eritellään omaksi osa-alueeksi eli scopeksi, koska ne ovat usein merkittävä osuus päästöistä. Niihin pystytään vaikuttamaan helposti vaihtamalla esimerkiksi sähkönsopimus vastuullisempaan vaihtoehtoon. (Keskuskauppakamari 2021.)

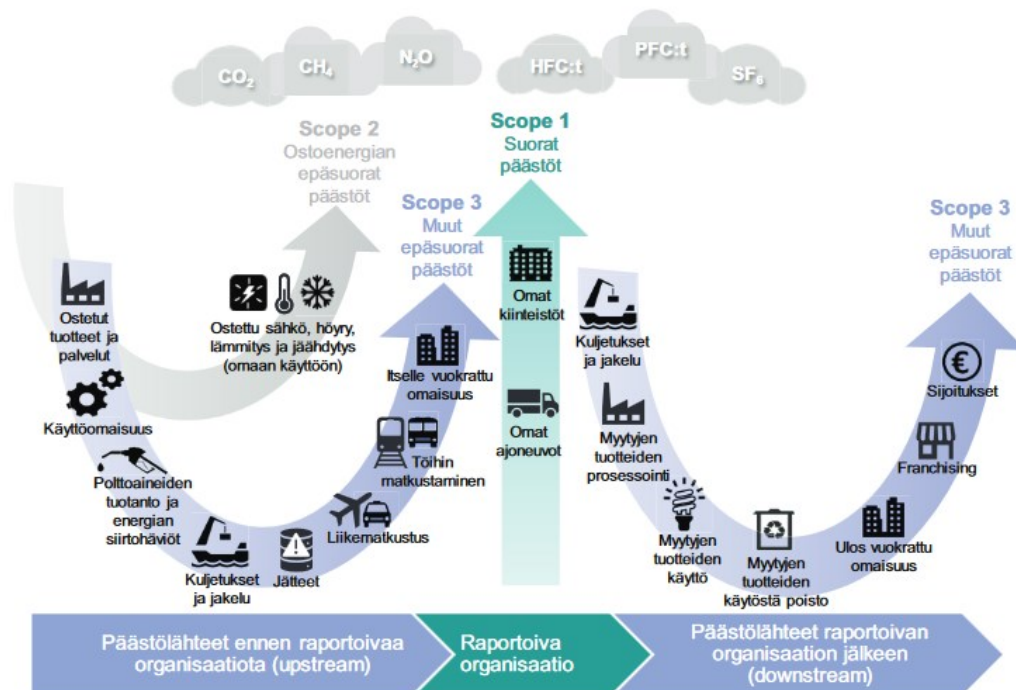
4.6 Scope 3: epäsuorat päästöt

Scope 3 sisältää hankinnoista ja arvoketjusta aiheutuvat epäsuorat päästöt. Näitä ovat esimerkiksi raaka-aineiden hankintojen, kuljetusten ja valmistettujen tuotteiden käytön aikaiset päästöt (Gaip 2022). Nämä scope 3 päästöt jaetaan raportoivan organisaation toiminnasta syntyviin päästöihin, jotka mahdollistavat tuotannon (upstream) sekä tuotteiden ja palveluiden jälkeen syntyviin päästöihin (downstream). (Keskuskauppakamari 2021.)

Scope 3 päästöjen laskenta on osa kasvihuonepäästöjen laskentaa niille yrityksille, joille CSRD (Corporate Sustainability Reporting directive) on ajankohtainen.

Kuitenkin ensimmäisenä raportointivuotenaan yritys voi jättää nämä epäsuorat päästöt raportoimatta. (Gaip 2022.) Yleensä asiakkaat tai päämiesyritykset eivät edellytä alihankkijoiltaan scope 3 päästöjen raportointia.

Kuva 10 selkeyttää kuinka eri scopet jakautuvat suhteessa raportoivaan organisaatioon. Päästölähteitä ennen raportoivaa organisaatiota ovat scope 2:een kuuluvat ostetun energian tuotannosta aiheutuvat päästöt sekä scope 3:een kuuluvat epäsuorat päästöt. Raportoivan organisaation päästöt ovat suoria päästöjä eli scope 1 päästöjä. Päästölähteet raportoivan organisaation jälkeen ovat jälleen epäsuoria päästöjä eli scope 3 päästöjä. (Keskuskauppakamari 2021.)

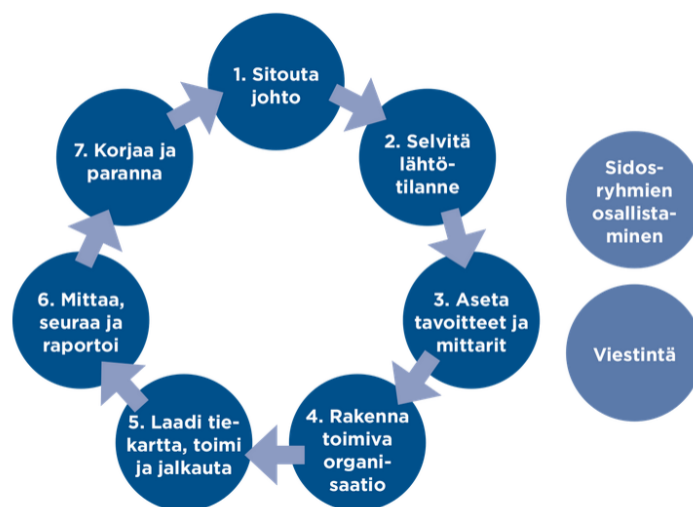

Kuva 10. Organisaation päästölähteet. (Keskuskauppakamari 2021.)

5 VASTUULLISUUSUUNNITELMA

Yritysvastuuohjelman kehittämisessä ei ole yhtä ainoaa oikeaa lähestymistapaa. Pikemminkin on olemassa useita erilaisia malleja ja viitekehyksiä, joiden avulla voidaan systemaattisesti edistää ja kehittää vastuullista liiketoimintaa. Yritys voi tehdä yritysvastuuta omalla tavallaan, ottaen huomioon omat lähtökohtansa. (Vanhala 2022 b, 355.)

Yhteistä erilaisille yritysvastuuohjelma -malleille on ensin selvittää yrityksen lähtötilanne, jonka jälkeen asetetaan tavoitteet ja mittarit niiden saavuttamiseksi. Vastuullisuus ei toteudu itsestään, joten tarvitaan systemaattista johtamista sekä toimenpiteiden saavuttamiseksi että niiden seuraamiseksi. Yritysvastuuohjelman erityispiirre on vahva sidosryhmien osallistaminen. Lisäksi sekä sisäinen että ulkoinen viestintä ovat keskeisessä asemassa koko ohjelman ajan. Laajan kokonaisuutensa vuoksi yritysvastuu vaatii menestyäkseen tehokasta yhteistyötä sekä sisäisten että ulkoisten sidosryhmien välillä. Kuvasta 11 tulee esille yhdenlainen yritysvastuuohjelma -malli, jota voidaan noudattaa. Siinä on yhdistetty erilaisia malleja, kuten riskienhallinnan COSO-malli, YK:n Global Compactiin perustuva toimitusketjun kestävyden malli ja OECD:n asianmukaisuuden huolellisuuden malli. (Vanhala 2022 b,355.)

Kuva 11. Yritysohjelman vaiheet. (Vanhala 2022 b, 355.)

5.1 Johdon sitoutuminen

Vastuullisuusohjelman rakentaminen lähtee liikkeelle johdon sitoutumisesta. Yrityksen johdolla tarkoitetaan tässä tapauksessa ensisijaisesti yrityksen osakeyhtiölain mukaisia hallintoelimiä eli hallitusta, toimitusjohtajaa sekä yrityksen johtoryhmää (Vanhala 2022 b, 357). Vastuullisuustyö on tehokasta silloin, kun se on osa yrityksen ydintoimintaa ja kun sitä tukee vahva sitoutuminen ylimmältä johdolta. Sitoutuminen tarkoittaa päätöksiä siitä, mitä vastuullisuus yrityksessä tarkoittaa ja se määritellään strategiassa. Jokaisen ylimmän johdon jäsenen on ymmärrettävä oma vastuualueensa tai tukifunktion rooli vastuullisuustyössä. Toimitusjohtaja on keskeisessä asemassa vastuullisuuden viestimisessä. Hän sisällyttää sen osaksi toimintaa, pitää sen säännöllisesti mukana kokousten työjärjestyksissä ja kannustaa tavoitteiden saavuttamiseen. Tämä korostaa vastuullisuuden merkitystä kaikille yrityksen jäsenille. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 65.)

Yritysvastuu on vahvimmillaan, kun se yhdistetään vahvasti osaksi arvoja. Ylimmän johdon sitoutuminen vastuullisuuteen voi perustua puhtaasti arvoihin sekä yrityskulttuuriin. Tällöin ei tarvitse erikseen miettiä yrityksen liiketaloudellista perustetta vaan voidaan luottaa siihen, että vastuullisuus on oikea tapa toimia ja että taloudellinen tulos seuraa vastuullista toimintaa. Yritysvastuu on vahvalla pohjalla juuri silloin, kun se yhdistetään yrityksen arvoihin. Arvopohjaisella sitoutumisella saadaan aikaan universaali perusta vastuullisuudelle eikä se ole tällöin riippuvainen liiketoiminta-alueesta, harjoittamispaikasta eikä siitä, ketkä toimivat yrityksen johtotehtävissä. Tämä vaatii kuitenkin perusteellista keskustelua arvoista. Mitä ne tarkoittavat eri tilanteissa yrityksen arjessa? Miten ne näkyvät käytännön valinnoissa? Entä kaupalliset intressit, miten toimitaan, jos jokin toiminta tai toimenpide on ristiriidassa arvojen kanssa? Vaikka yrityksen vastuullisuus perustuisi arvoihin ja yrityskulttuuriin, olisi keskustelua hyvä käydä myös yritysvastuun liiketaloudellisista perusteista. Yritysvastuu saadaan vahvalle pohjalle, kun perustana on yrityksen arvot ja yrityskulttuuri, mutta samalla

tunnistetaan liiketaloudelliset perusteet vastuullisuuden edistämiseksi. (Vanhala 2022 b, 358.)

Olennaista vastuullisuuden määrittämiselle on tunnistaa vastuullisuuskysymykset. Mitä vastuullisuus tarkoittaa yrityksessä, miksi yritysvastuu on tärkeää, mitkä ovat olennaisia aiheita, onko se liiketoiminta vai jokin muu? Arvioidaan mitä vaikutuksia vastuullisuudella on ja keskeiset riskit sekä mahdollisuudet. Priorisoidaan vastuullisuusaiheita firman olennaisten aiheiden perusteella ja lopulta integroidaan nämä firman vastuullisuussuunnitelmaan. (Neste 2020.) Kirjaamalla ylös yritysvastuun motiivit varmistetaan, että ylin johto toimii laista tulevan huolellisuusvelvoitteen mukaisesti (Vanhala 2022 b, 359).

Azetsin (2022, 19) nykytilan kartoituslomakkeen avulla, joka on esillä liitteenä 1, voidaan kartuttaa organisaation vastuullisuustekijöitä.

5.2 Lähtötilanteen selvittäminen

Johdon sitouttamisen jälkeen tehdään analyysi vastuullisuuden lähtötilanteesta. Siinä selvitetään yrityksen vastuullisuuden tila kattavasti taloudellisen vastuun, sosiaalisen vastuun ja ympäristövastuun osalta. Lähtötilanteesta voidaan analyysia tehdä esimerkiksi SWOT-työkalun avulla kartoittaen vastuullisuuteen liittyviä vahvuuksia, heikkouksia, uhkia ja mahdollisuuksia. Analyysi voidaan tehdä sisäisesti yrityksen omin voimin toteutettuna, jonka hyötynä on oman henkilöstön asiantuntijuus toimialasta, prosesseista ja työtovereista. Voidaan käyttää myös ulkopuolista asiantuntijaa, jonka avulla saavutetaan usein tarpeeksi kattava selvitys vastuullisuuden eri teemoista. (Vanhala 2022 b, 367–368.)

Tärkeintä on löytää yrityksen fokus, mihin halutaan panostaa ja sen kautta tehdä vastuullisuustyön priorisoinnit. Vastuullisuustoimien aloittamisen voi aloittaa pohtimalla, missä tilanteissa yritys toimii jo vastuullisesti. Viestiminen yrityksen ulkoisille sidosryhmille (esimerkiksi nettisivuilla) kannattaa aloittaa niistä asioista, mitkä ovat jo hyvin. Useat yrityksen sidosryhmät voivat hakea vastuullisuustietoa

nimenomaan yrityksen nettisivuilta, lisäksi tämä tuo luotettavuutta, että asiat ovat kunnossa vastuullisuuden suhteen. Kehitettävänä teemoina voi olla esimerkiksi mitkä asiat ovat yrityksen toiminnan kannalta tärkeintä, mihin yritys voi eniten toiminnallaan vaikuttaa? Mitkä asiat kaipaavat vielä huomiota? Tavoitteena on yrityksen kilpailukyvyyn lisääminen brändin rakentamisen kautta. (Jeminen 2023)

Jemisen (2023) kysymysten avulla voidaan pohtia ja kartoittaa yrityksen vastuullisuuden nykytilaa ja miten sitä voisi kehittää vastuullisempaan suuntaan. Liitteissä on tuotu esille vastuullisuuden nykytilan kartoituslomake (liite 1). Liitteissä on myös vastuullisuuden kartoituslomakkeet (liite 2) taloudellisesta vastuusta, sosiaalisesta vastuusta, ympäristövastuusta sekä vastuullisesta viestinnästä. Kyselyiden työpohjat ovat liitteenä raportin lopussa ja löytyvät apukysymyksillä tai tyhjinä työpohjina tarvittaessa osoitteesta: <https://vastuullisuusvalmennus.fi/kategoria/materiaalit/> (Lataa käyttöösi apukysymyksillä tai tyhjinä työpohjina). Niiden tarkoituksena on tukea yrityksen vastuullisuuden polkua ja tukea yritystä miettimään vastuullisuusasioita käytännön tasolla. Yrityksen johto voi pohtia seuraavia käytännön toimenpiteitä ja kysymyksiä lähtötilanteen selvittämiseksi:

Määritetään yrityksen arvot (3–4 kappaletta)

- Mitä ne tarkoittavat?
- Miten ne näkyvät käytännön valinnoissa?
- Mitä niillä halutaan viestiä muille?

Vastuullisuuden kehittämisen tavoitteet (3 ensisijaista)

- Mitä vastuullisuusteemoja tai aihepiirejä halutaan kehittää?
- Ideoidaan konkreettisia toimenpiteitä jokaiselle tavoitteelle, jotka toteutetaan
 - Mitä ja miten tehdään (toimenpiteet)?
 - Aikataulu?

- Kuka tekee (vastuhenkilö)?
- Miten seurataan (mittarit)?

Mitä on 5–10 vuoden päästä, kun yrityksessä on tehty vastuullisuustoimia?

- Mitä toivotaan?
- Mikä on toisin vuonna 2030?

5.3 Tavoitteiden ja mittareiden asettaminen

Vastuullisuuden lähtötilanteen analysoinnin jälkeen yrityksellä on tietoa vastuullisuuden nykytilasta sekä ymmärrystä teemoista, joihin se voi omalla toiminnallaan vaikuttaa. Vastuullisuustavoitteiden ja niitä seuraavien mittareiden asettaminen on seuraava vaihe lähtötilanteen analysoinnin jälkeen. Yrityksen tahtotila selviää tavoitteista ja mittareiden avulla voidaan seurata, miten tavoitteissa edetään ja ovatko toimenpiteet merkittäviä. Tavoitteet olisi hyvä kohdistaa yrityksen merkittävimpiin positiivisiin ja negatiivisiin vaikutuksiin. Niiden olisi hyvä olla realistisia mutta kuitenkin tarpeeksi kunnianhimoisia. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet (17 kappaletta) antavat hyvän viitekehyksen tavoitteille. Ne eivät ole oikeudellisesti velvoittavia mutta antavat globaalisti yhdenmukaisen viitekehyksen yrityksen vastuullisuustyölle. Niiden avulla yrityksen on helpompi hahmottaa toimintansa vaikutukset yhteiskuntaan, ihmisiin ja ympäristöön. Suomalaisten yritysten keskuudessa se onkin yleisimmin käytetty viitekehys vastuullisuustyön tavoitteille. Kaikkia kestävyystavoitteita ei kannata kuitenkaan valita, vaan 3–5 tavoitteen valitseminen ja niiden selkeä perustelevuus on sopiva. (Vanhala 2022 b, 371.)

Tavoitteiden ja mittareiden määrittämisen apuna voidaan käyttää SMART-mallia. Tämä tarkoittaa, että tavoitteet ovat yksityiskohtaisia (Specific), mitattavia (Measurable), jonkun vastuulla (Assignable), realistisia (Realistic) sekä sidottuja aikaan (Time-Related). Jokaisen tavoitteen kohdalla on hyvä käydä läpi täyttääkö tavoite kaikki nämä vaatimukset. (Vanhala 2022 b, 371.)

Mittareina yritys vastuussa voidaan käyttää niin laadullisia kuin määrällisiä mittareita. Määrälliset mittarit ovat mahdollisia ympäristövastuun osalta. Tällainen voi olla esimerkiksi tiettyyn ajankohtaan mennessä päästöjen vähentäminen tietyllä prosentilla. Kehityssuunnan tulee tulla esille mittareiden avulla: parannetaanko jotain tai vähennetäänkö jotain? Raportoinnissa tuodaan siis esille miten tilanne kehittyy jostain johonkin. Mittareita voi tarvittaessa muokata vastaamaan paremmin yrityksen tavoitteita. (Vanhala 2022 b, 373.)

5.4 Toimivan organisaation rakentaminen

Toimivan organisaation rakentaminen yritys vastuutyöhön ja riittävät resurssit ovat edellytys sille, että tavoitteet saavutetaan. Organisoinnissa sovitaan, miten päätöksenteko tapahtuu yritys vastuuseen liittyen. Mitkä ovat yritys vastuujohtajan ja ohjausryhmän valtuudet sekä mikä on hallituksen ja johtoryhmän rooli. Linjaaminen siitä miten, missä laajuudessa ja kuinka usein yritys vastuusta raportoidaan johtoryhmälle ja hallitukselle. Suositeltavaa on, että vastuuhenkilö on ylimmässä johdossa. Ylimmän johdon tulee varmistaa, että vastuullisuustyöhön varataan riittävästi resursseja ja että johto myös valvoo tätä työtä. (Vanhala 2022 b, 374.)

Vastuullisuusasiat kuuluvat hallitustyöskentelyssä yleensä tarkastus- tai henkilövaliokunnan tehtäviin. Voidaan myös nimetä erikseen vastuullisuusvaliokunta. Yritys vastuujohtaja- tai päällikkö voidaan palkata erikseen tai hän voi olla yrityksen sisältä. Olennaisena yritys vastuujohtajan työssä ei ole niinkään tietynlainen aiempi koulutus vaan se, että työntekijä ymmärtää yrityksen yhteiskunnallisen roolin ja tuntee yrityksen toiminnot tai osaa ottaa ne haltuunsa sekä osaa verkostoitua luontevasti. (Vanhala 2022 b, 374.)

Yritysjohtajan toimenkuvaan kuuluu yleensä yritys vastuutyön koordinointi ja yritys vastuuhjelman edistämisen vetovastuu. Lisäksi on hyvä perustaa yritys vastuun keskeisistä sidoryhmän henkilöistä koostuva sisäinen ohjausryhmä. Se voi tukea vastuullisuustyössä ja varmistaa sen, että toimenpiteet ovat

käytännössä toteutettavissa. Voidaan myös hyödyntää ulkoisia resursseja, kuten ulkoisista asiantuntijoista koostuvia neuvoja antavia toimikuntia. Mikäli yrityksen sisäinen yritys vastuun osaamista ei ole, voidaan hankkia ulkopuolinen sparraaja, joka tuntee vastuullisuuden ja mahdollisesti myös toimialan. Sitä kautta voidaan vahvistaa sisäistä osaamista. Kuitenkaan yritys vastuuta ei voida täysin ulkoistaa vaan yritys johdon on perehdyttävä riittävästi vastuullisuustyöhön. (Vanhala 2022 b, 374.)

5.5 Tiekartan laatiminen, toimiminen ja jalkauttaminen

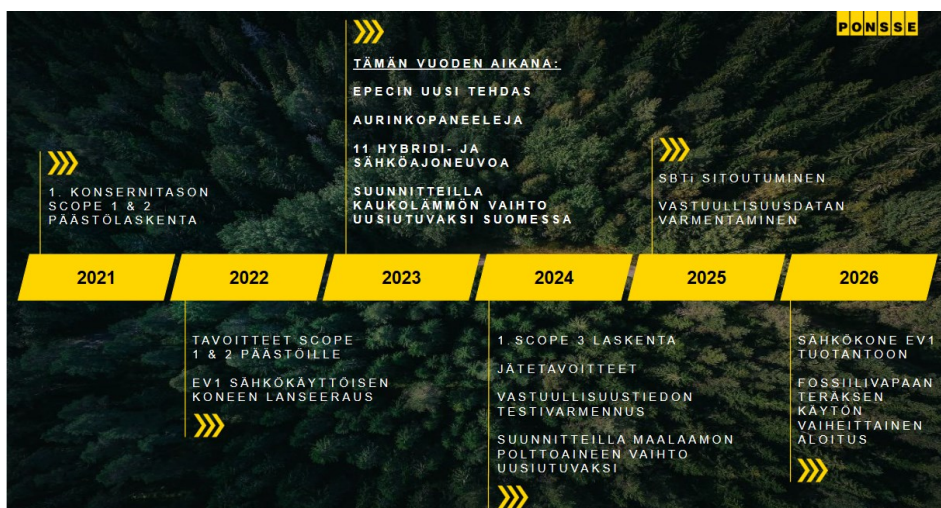
Toimivan organisaation rakentamisen jälkeen vastuullisuustyö etenee käytännön toimenpiteillä tiekartan luomisen avulla. Tämä nivotaan yhteen niihin tavoitteisiin, joita ylin johto on asettanut. Sen avulla varmistetaan selkeä fokus eli keskittyminen olennaisiin toimenpiteisiin ja niiden toteutuksiin. Toimenpiteet kirjataan selkeästi ja niille osoitetaan vastuuhenkilöt sekä suunnitellaan aikataulu. Tiekartan avulla yritys vastuun johtaminen ja raportointi helpottuu. (Vanhala 2022 b, 275)

Tiekartan laatimisen vastuu tulisi olla yritys vastuujohtajalla tai kehitysjohtajalla. Laatimiseen on hyvä osallistaa henkilöitä, joiden vastuulla olevaan toimintaan vastuullisuustavoitteet vaikuttavat. Kuvassa 12 tulee esille minkälaisia toimenpiteitä voidaan esimerkiksi tehdä eri vastuullisuusteemoihin liittyen. Tiekartan toimenpiteet tulisi laatia niin, missä yrityksellä on suurimmat vaikutusmahdollisuudet ympäristön, ihmisten ja yhteiskunnan suhteen. Toimenpiteisiin saadaan tukea olennaisuusanalyysistä. Niihin kuuluu yleensä asioiden mittaamista: esimerkiksi päästölaskenta, työhyvinvoinnin mittaamista ja asiakastyytyväisyyskyselyitä. Kehittääkseen vastuullista toimintaa on olennaista laatia ohjeistus sekä kouluttaa henkilöstöä. Sitoutuminen yritys vastuun aloitteisiin ja koko yritys vastuuseen on koko organisaation asia. (Vanhala 2022 b, 375)

YMPÄRISTÖVASTUU	SOSIAALINEN VASTUU	HYVÄ HALLINTO / TALOUDELLINEN VASTUU
<ul style="list-style-type: none"> • Hiilijalanjäljen laskenta • Hiilikädenjäljen laskenta • Kehitä materiaalien kierrätystä ja uusiokäyttöä 	<ul style="list-style-type: none"> • Ihmisoikeusarvioinnin toteuttaminen omassa toiminnassa ja toimitusketjussa • Työhyvinvointikyselyn laatiminen 	<ul style="list-style-type: none"> • Code of conductin laatiminen ja henkilöstön kouluttaminen • Supplier code of conductin laatiminen • Whistleblowing-järjestelmän käyttöönotto

Kuva 12. Eri vastuullisuusteemoihin liittyviä toimenpiteitä. (Vanhala 2022 b, 375.)

Kuvassa 13 esimerkkinä Ponsen tiekartta. Mitä on tehty tähän mennessä ja mitä on suunnitelmassa tehdä. Tämä kuva on selkeyttämässä sitä, millainen tiekartta voi olla käytännössä.

Kuva 13. Ponsen tiekartta. (Tuononen 2023.)

5.6 Mitaaminen, seuranta ja raportointi

Yritysvastuun tavoitteiden asettamisen, tarvittavien toimenpiteiden päättämisen ja ohjelman jalkauttamisen jälkeen henkilökunnalle voidaan siirtyä seuraavaan vaiheeseen. Tämä vaihe sisältää mittaamisen, toiminnan vaikuttavuuden ja tavoitteiden saavuttamisen seurannan. Näitä voidaan seurata erilaisilla kyselyillä, itsearviointimenettelyillä, auditoinneilla ja sertifiikaateilla. Sisäisiä kyselyitä voidaan kohdentaa eri teemoihin ja kohderyhmiin. Henkilöstöltä voidaan

esimerkiksi selvittää eettisen ohjeistuksen tietoisuutta sekä miten yrityksen eettisten toimintaperiaatteiden (Code of Conduct) koetaan onnistuvan käytännössä. Asioiden kehityksen seuraamiseksi, kannattaa kyselyt toistaa säännöllisesti. Tuloksista voidaan päätellä onko yrityksen ohjeistuksen ja toiminnan välillä ristiriitaisuuksia, jotka vaativat toimintaa. Mittaaminen, seuranta ja raportointi koskee sekä yrityksen omaa toimintaa että toimitusketjun toimintaa. Auditoinnissa voidaan havaita puutteita hallintajärjestelmän tai sertifiointivaatimuksista. Mikäli puutteita huomataan, tehdään suunnitelma siitä miten ja milloin puute korjataan. (Vanhala 2022 b, 368.)

Raportointi on merkittävää yritys vastuutyössä. Raportointi on perustunut vapaaehtoisuuden muuttuen kuitenkin vähitellen velvollisuudeksi. Raportointi on osa toimintakertomusta ja siinä on monta eri tyyliä ja toimintatapaa. Kuvassa 14 on tuotu esille Ponsen vastuullisuusraportin sisällysluettelo ja vastuullisuustavoitteet selkeyttämään sitä, miten nämä voidaan käytännössä toteuttaa.

Vastuullisuustavoitteemme	4
Johdanto	5
Ympäristövastuu	10
Sosiaalinen vastuu	36
Talous ja hallinto	66
Tavoitteet ja toimenpiteet	84
Taksonomia	88
GRI-indeksi	92
Vastuullisuusraportointi Ponsella	94

Strategiset vastuullisuustavoitteemme			
IHMISET	RATKAISUT	TOIMINTA	YHTEISO
Edistämme ihmistämme hyvinvointia	Innovoimme kestäviä ja luontoa kunnioittavia ratkaisuja	Emme rasita luontoympäristöä toiminnallamme	Olemme luotettava kumppani, jolle yhteisöllisyys on voimavara
Ponsse on tasa-arvoinen ja yhdenvertainen työyhteisö, jossa on turvallista työskennellä. Arvostamme toisiamme ja pidämme huolta sekä toisistamme, asiakkaistamme että verkostostamme. Koneemme ovat käyttäjilleen turvallisia ja ergonomisia.	Tuote- ja palveluratkaisumme mahdollistavat kestävänsä metsätalouden toteutumisen. Olemme vastuun, konsepti-elinkaaresta ja pidennämme sitä erinomaisilla huoltopalveluilla, jotka edistävät kiertotaloutta ja pienentävät koneen ympäristövaikutuksia.	Tunnemme toimintamme ympäristövaikutukset ja toimimme systemaattisesti niiden parantamiseksi. Pyrimme toiminnassamme hiilineutraaliuteen ja materiaalihokkuuteen.	Rehellisyyden, eettisyyden ja yhteisöllisyyden ovat Ponssellamme ydintä. Hyvät hallintotapamme ja eettiset toimintaperiaatteemme ohjaavat ihmisten yhdenvertaiseen kohteluun, kestävästi liitettyyn yhteistyöhön. Yhteistyö on meille tärkeää kaikkialla, missä toimimme.

Kuva 14. Ponsen vastuullisuus. (Ponsse 2022.)

Esimerkkinä hyvästä ja kattavasta vastuullisuudesta on Nokian Renkailla (2024). He ovat raportoineet vastuullisuudesta jo vuodesta 2012 saakka.

Heidän yritys vastuullisuusraporttinsa löytyvät osoitteesta:

<https://www.nokianrenkaat.fi/yritys/julkaisut/yritysvastuuraportit/>

Raportissa tulee käydä ilmi vastuullisuustyön lähtökohdat ja tavoitteet, siinä kerrotaan raportointivuoden saavutuksista ja perustellaan, mikäli joitain tavoitteita ei saavutettu ja miksi niitä ei saavutettu. Keskeisenä perustana raportille on määrälliset mittarit, aikaan sidotut tavoitteet sekä konkreettiset tulokset. (Koipijärvi & Kuvaja 2020, 49.)

5.7 Korjaaminen ja parantaminen

Yritysvastuutyössä on aina mahdollisuus parantaa toimintaa. Vastuullisuutta ei niinkään voi vertailla suoranaisesti muiden yritysten vastuullisuuteen vaan vertailua ja kehitystä tehdään suhteessa oman yrityksen aiempaan tulokseen ja toimintaan. Tavoitteet saavutettuaan yritys voi nostaa tavoitteiden tasoa saavuttaakseen entistä parempia toiminnan vaikutuksia yhteiskuntaan, ihmisiin ja ympäristöön. Tasoa nostaessa tulee huomioida myös liiketaloudelliset perusteet. (Vanhala 2022 b, 392.)

Hyvistä aikeistaan huolimatta yritys voi toiminnallaan aiheuttaa vahinkoa tai haittaa ihmisille, ympäristölle tai yhteiskunnalle. Tällöin yrityksen on hyvä selvittää tapahtumien kulku ja etsiä toimivat keinot haitallisen toiminnan minimoimiseksi ja selvittämiseksi. Mikäli haitallinen toiminta tapahtuu yrityksen arvoketjussa, niin selvitetään ensiksi kyseisen yrityksen mahdollisuudet tilanteen parantamiseksi. Tärkeintä on ryhtyä korjaaviin toimenpiteisiin. Yksi kanava väärinkäytösepäilyjen varalta on luottamuksellinen ilmoituskanava (Whistleblowing). Se voi tuoda mahdollisuuden korjata epäkohdat mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. (Vanhala 2022 b, 392.)

5.8 Yhteenveto

Yhteenvetona koko vastuullisuudesta. Se on laaja kokonaisuus ja vaatii onnistuakseen hyvää yhteistyötä sekä sisäisten että ulkoisten sidosryhmien kanssa. Yritysvastuu on prosessi, joka kehittyy jatkuvasti ja jonka myötä liiketoiminnasta tulee vastuullisempaa ja kestävämpää. Yritysvastuussa ei siis ole

kyse projektista, jolla olisi selkeä alku ja päätös. Se on jatkuvaa ja pitkäjänteistä toiminnan kehittämistä. (Vanhala 2022 b, 392.)

6 NYKYTILAN KUVAUS

Yrityksen vastuullisuus kuvastaa yrityksen arvoja, mitkä ovat tärkeimmät arvot, mille toiminta perustuu. Miten ne tulevat esille käytännössä, suhteessa ympäristöön, työntekijöihin, asiakkaisiin ja yhteistyökumppaneihin. Toiminta perustuu arvoille ja ne ovat hyvä perusta vastuullisuudelle. Mitä arvot ovat tekoina? Alucarilla sisäisiä arvoja ovat asiakaslähtöisyys, innovatiivisuus sekä yhteistyö. Ulospäin nämä arvot näkyvät laatuna, luotettavuutena sekä asenteena. Alucar haluaa tehdä laadukasta ja kestävää tuotetta, joka vastaa asiakkaan tarpeisiin.

6.1 Kestävän kehityksen tavoitteet

YK:n kestävän kehityksen tavoiteohjelma Agenda 2030 tavoitteena on äärimmäisen köyhyyden poistaminen sekä kestävä kehitys. Siinä otetaan tasavertaisesti huomioon talous, ihminen ja ympäristö. Kuvassa 15 tulee esille YK:n kestävän kehityksen tavoitteet, joita on 17. YK:n jäsenmaat hyväksyivät nämä tavoitteet vuonna 2015 vuosille 2016-2030. (Suomen YK-liitto 2023.) Näitä samoja kuvia on käytetty Alucarin tavoitteiden määrittelyssä.

Kuva 15. YK:n kestävän kehityksen tavoitteet. (Suomen YK-liitto 2023.)

Alucar Oy edistää toiminnallaan YK:n kestävän kehityksen tavoitteita. Seuraavaksi on tuotu esille raportin kirjoittajan näkemys yrityksen toiminnasta ja tavoitteista. Nämä on tuotu esimerkkinä siitä, miten tavoitteita voidaan määritellä. Jatkossa Alucar voi täsmentää ja tarkentaa näitä tavoitteita. Kestävyystavoitteista valitaan 5 tavoitetta ja valinta perustellaan selkeästi. Näissä kaikissa lähteenä on käytetty Alucarin eettistä toimintaohjeistusta Code of Conductia (2023).

6.1.1 Terveyttä ja hyvinvointia

Alucar arvostaa työntekijöitään ja heidän hyvinvointiaan. Yrityksen tärkein voimavara on motivoitunut ja osaava henkilöstö, joka työskentelee yrityksen tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on pyrkimys jatkuvaan kehittymiseen sekä asiakkaiden ja kumppaneiden toiveiden kuuntelemiseen. Työntekijöiden tyytyväisyys on tärkeää ja sitä mitataan jatkuvasti kyselyiden avulla.

Työympäristön turvallisuutta kehitetään jatkuvasti muun muassa läheltä piti-tilanteita analysoimalla. Työjuojelupolitiikka on järjestetty Suomen työterveys- ja työturvallisuuslainsäädännön mukaisesti.

Työntekijöiden hyvinvointi on merkittävä asia Alucarille. Alucar pyrkii varmistamaan tuotteiden, ratkaisujen ja toimintatapojensa turvallisuuden työtaturmien ehkäisemiseksi. Työterveyslaitoksen työterveys- ja turvallisuussuunnitelma on käytössä ja työterveys- ja turvallisuusstandardeja noudatetaan. Vaarattomia työpaikkoja pyritään näiden standardien avulla luomaan työntekijöille, urakoitsijoille ja muille eri paikkakunnilla työskenteleville. Suojavarusteet kuten kuulosuojaimet ja suojalasit ovat käytössä ja henkilökohtaisten suojavarusteiden käyttöä edistetään tarvittaessa. Puutteellisista turvallisuus tai suojatoimenpiteistä on ohjeistettu raportoimaan työtaturmien ehkäisemiseksi. Alkoholien ja huumeiden käytöstä Alucarilla on ohjeistus ja menettelytavat, kuinka toimia.

6.1.2 Kestävää teollisuutta, innovaatioita ja infrastruktuureja

Vastuullisuuden peruslähtökohtana on, mitä arvot tarkoittavat tekoina. Miten yritys käytännössä toteuttaa arvopohjaista tekemistä. Alucar on tunnettu laadusta ja vastuullisuus on otettu huomioon monella eri tavalla, jotka ovat jo vakiintuneita käytäntöjä arjessa. Asiakas saa mitä tarvitsee, siitä keskustellaan hänen kanssaan ja toiveisiin pyritään vastaamaan. Tarvittaessa suunnittelija Alucarilta tekee yhteistyötä kuorma-autovalmistajan kanssa ennenkuin kuorma-auton alusta valmistetaan. Näin saavutetaan mahdollisimman järkevä toimitusketju ilman turhia välivaiheita tai materiaalihukkaa. Kuorma-auton alustan tullessa Alucarille uuden auton runkoa ei tarvitse muokata vaan siinä on jo valmiina sopivan kokoinen runko, minkä päälle voidaan päällerakenteita ja pankkoja Alucarilla ruveta asentamaan. Tällä tavoin säästyy aikaa ja rahaa sekä minimoidaan materiaalihävikki.

Alucarille tilataan alumiinia eri pituisina palkkeina. Siten pystytään käyttämään mahdollisimman oikean mittaista palkkia työstettäessä ja näin ollen saadaan materiaalihukkaa pienennettyä. Yrityksellä on tarkoituksena uusia vanhaa koneistoaan. Tarkoituksena on saada kone, millä voidaan materiaalia hyödyntää tehokkaammin, siten hukkaa tulisi mahdollisimman vähän. Myös alumiinin tilaaminen toimittajalta mahdollisimman oikean mittaisena, on suunnitelmissa. Tuotteiden kestävyys ja huippulaatu ovat tärkeimpiä arvoja Alucarilla. Toimintaa kehitetään jatkuvasti ja rakennetaan kestävää infrastruktuuria.

6.1.3 Vastuullista kuluttamista

Alucar Oy pyrkii jatkuvasti ehkäisemään ja vähentämään syntyvää jätettä sekä ympäristön saastumista. Tarkoituksena on jatkuva kehittyminen tällä saralla. Tavoitteena on kehittää ja tuottaa asiakkaille ympäristön kannalta edistyksellisiä tuotteita ja palveluja, jotka täyttävät vaatimukset. Vaatimuksia ovat mm. alhaiset päästöt ja

korkea hyötysuhde. Kestävän kehityksen resurssit pyritään saavuttamaan viisailla raaka-ainevalinnoilla, tuotteilla, prosesseilla, jätteen ja päästöjen minimoimisella hyödyntäen uusinta teknistä kehitystä, hallintajärjestelmän energiatekokuuden puitteissa. Työntekijät noudattavat ympäristönsuojelua koskevia periaatteita ja ohjeita.

Yrityksen liike-ideana on vähentää ympäristövaikutuksia tehostamalla puunkuljetuksia. Tämä toteutuu hyvin ja tarkoituksenmukaisesti valmistetuilla pankoilla ja päällerakenteilla maantiekuljetusten puutavara-autoihin. Puunkuljetuksia pystytään oikein varustelluilla puutavara-autoilla tehostamaan, kuormaa saadaan enemmän kerralla kyytiin ja näin ollen vähennetään turhia ajokertoja. Siten säästetään polttoainetta, tien pintojen kulumista, aikaa sekä ympäristöä. Tarkoituksena on kestävä kehitys ja tehokkuus puunkuljetuksessa välttämättä turhaa ympäristön kuormittamista.

Alucar tekee jatkuvaa tuotekehitystä ja pyrkii toiminnallaan huomioimaan ympäristön kuormitusta. Materiaalihävikkiä pyritään vähentämään tilaamalla ja käyttämällä mahdollisimman oikeanmittaista työstettävää materiaalia. Ylitse jäävät materiaalit menevät kierrätykseen.

Jatkuvaa tuotekehitystä tehdään mm. perus alumiinirunkojen mittojen suhteen. Mittoja ja määriä on tarkistettu, vastaavatko ne Alucarin tarpeisiin ja hävikin minimoimiseen mahdollisimman hyvin.

6.1.4 Ilmastotekoja

Alucar Oy noudattaa yrityksellä olevaa ISO 14001 -sertifikaattia, joka asettaa ympäristöjärjestelmille kriteerit ja kartoittaa toimintakehyksen. Alucar on sitoutunut kasvihuonepäästöjen vähentämistavoitteisiin eurooppalaisten ja kansallisten tavoitteiden mukaisesti. YK:n tavoitteiden mukaisesti edistetään kestävä kehitystä ja toimintaa. Alucar on sitoutunut noudattamaan YK:n Global Compact -

sopimusta ja siten edistämään toimintaansa koskevia kestävän kehityksen tavoitteita. Yritys on sitoutunut myös Paris Pledge for Action -ilmastoaloitteeseen ja asettanut tieteeseen perustuvia ilmastotavoitteita vähentääkseen kasvihuonepäästöjä.

Alucar pyrkii jatkuvasti ehkäisemään jätettä ja ympäristön saastumista sekä kehittää prosessejaan viisaasti. Ympäristöpoliittisina kulmakivenä toiminnalle on nykyinen Suomen lainsäädäntö sekä muut merkittävät vaatimukset (EU ja YK).

6.1.5 Yhteistyö ja kumppanuus

Omaa yritystä, liikekumppaneita tai toimitusketjun kestävyyttä johtaessa otetaan huomioon ihmisoikeudet ja voimassa oleva työpolitiikan sekä YK:n ja Suomen lainsäädännön mukaiset kestävän kehityksen tavoitteet.

Liikekumppaneiden kanssa käydään jatkuvaa avointa vuoropuhelua, että voidaan tehdä parannuksia sisäisten toimintaohjeiden ja takuuilmoitusten mukaisesti.

6.2 Code of conduct

Code of Conduct on yrityksen eettinen toimintaohjeistus. Siinä määritellään yrityksen yhteiset tavat toimia ja sen avulla voidaan varmistaa, että kaikki ymmärtävät yrityksen asettamat näkemykset ja arvot, jotka ohjaavat yrityksen toimintaa. Eettisten ohjeiden tekeminen sisältyy yleensä vastuullisuusraporttiin. Eettisen toiminnan ja vastuullisuuden kautta voidaan rakentaa hyviä ja kestäviä asiakas-, työntekijä- sekä yhteistyösuhteita. Työntekijöille se tuo selkeyttä ja turvaa, koska ohjeistuksen avulla työntekijä tietää millainen käytös ja toiminta on hyväksyttävää. Asiakkaiden kanssa toimiessa eettisyysvaatimukset voivat olla merkittäviä, etenkin kansainvälisessä yhteistyössä. Se on hyvä perusta yhteistyölle. Yhteistyösuhteissa on hyvä, että kaikki ovat sitoutuneita samanlaisiin toiminnan periaatteisiin yhteisten eettisten ohjeistuksen avulla. (Ratsula 2018.)

6.3 Ympäristöselvitys

Alucarilla on tehty ympäristöselvitystä jo vuodesta 2016 saakka. Ympäristöselvitys on tehty standardin SS-EN ISO 14001 ja sen vaatimusten pohjalta. Tämä standardi koskee ympäristöjärjestelmiä ja siinä on vaatimuksia ja opastusta niiden soveltamisesta. Selvitys koskee Alucarin toimintaa Maksamaalla. Sitowisen (2024) mukaan ympäristöön liittyvällä selvityksellä tutkitaan ympäristön tilaa, että ymmärrettäisiin siinä tapahtuvia muutoksia ja niiden vaikutuksia. Selvityksen avulla voidaan havaita muutoksia ympäristössä, arvioida tulevaa ja harkita vastuullisempia toimintatapoja.

Alucarin ympäristöselvityksestä tulee esille yrityksen toiminnan kuvaus, sijainti ja kuinka sen toiminta vaikuttaa lähiympäristöön. Selvitys on hyvä pohja hiilijalanjalan laskennalle, sillä siitä saadaan yrityksen kulutustottumuksia selville. Näitä ovat muunmuassa veden, sähkön, öljyn ja maalien kulutus. Hävikki tuotannossa, melu, päästöt sekä työturvallisuuden eri kohdat on huomioitu. Jätteiden lajittelu ja määrät tulevat myös esille selvityksestä.

7 HIILIJALANJÄLJEN LASKENTA

Hiilijalanjalan laskennan tavoitteena on laskea Alucarille heidän yrityksensä tuottama hiilijalanjälki. Tarkoituksena on laskea ensimmäistä kertaa Alucarin hiilijalanjälki ja sen pohjalta löytää tiedot ja arvot, joita jatkossa on hyvä seurata. Tavoitteena on saada konkreettisia lukuja, joiden avulla Alucar voi kehittää toimintaansa. Laskennan rajauksena on Alucarin toiminta Maksamaan toimipisteessä. Laskenta tehdään yrityksen suorien päästöjen (scope 1) sekä ostoenergian päästöjen (scope 2) osalta. Myös epäsuorat päästöt (scope 3) saadaan laskettua. Puuttuvien tietojen osalta voidaan tarvittaessa käyttää tilastotietoa tai perusteltua arviota.

Raportoinnissa ei ole tuotu esille yrityksen numeerisia tietoja tarkoituksella, sillä laskenta on ensimmäinen ja suuntaa antava. Yritykselle raportoidaan tarkemmat tiedot ja arvot erikseen tehdyssä raportissa.

7.1 Laskennan toteutus

Laskenta toteutetaan konepajoille suunnatun Excel-pohjaisen laskurin avulla. Laskuri ja ohjeistukset löytyvät osoitteesta: <https://sakky.fi/fi/kestavan-tyoelaman-edistajat> (Työkaluja konepajan ympäristötyöhön; hankkeen materiaalit). Laskuri on laadittu Savon koulutusyhtymän ja Savonia ammattikorkeakoulun hankkeessa Kiertotalousosaamista konepajoille, aikavälillä 5/2021 – 3/2022. Hankkeeseen osallistui myös päämiesyritykset Ponsse Oyj, Andritz Oy ja Andritz Warkaus Works Oy sekä näiden yritysten alihankkijana toimivia konepajoja. Hanke oli Sitran rahoittama. (Kattainen, Lundgren, Mauranen, Pentinsaari & Tolvanen 2023.)

Yleensä asiakkaat tai päämiesyritykset eivät edellytä alihankkijoiltaan epäsuorien (scope 3) päästöjen raportointia ensimmäisessä raportissa. Scope 3 päästöt pystytään laskemaan Alucarin osalta kuitenkin jo tässä vaiheessa. Puuttellisten tietojen osalta ne on hyvä kirjata vastuullisuusraporttiin kehitettävänä osuutena.

Kattaisen ym. (2023) mukaan laskurin avulla voidaan seurata myös mahdollisten energiatehokkuustoimien vaikutuksia. Nämä kulutustiedot voidaan suhteuttaa halutessaan liikevaihtoon tai työtunteihin.

Laskentaa varten lähtötietojen kerääminen tapahtuu pääosin Alucar Oy:n ympäristöselvityksen pohjalta ja lisätietoja saadaan Alucarilta nimetyn yhteyshenkilön kautta. Osa tiedoista selvitetään suoraan palveluntarjoajalta, kuten kierrätys- ja hyötykäyttöaste selvitetään suoraan jätehuollon palveluntarjoajalta, joka on (Revisol) Stormossen. Stormossen kerää Alucarilta energijätteen, pahvin, poltettavan jätteen sekä öljyn- ja hiekanerotuskaivojen lietteen. Metallin kierrätys sekä osa pahveista kierrätetään Stena Recycling kautta ja jäteöljy Lassila & Tikanojan kautta.

7.2 Laskennan tulokset scope 1 ja 2 osalta

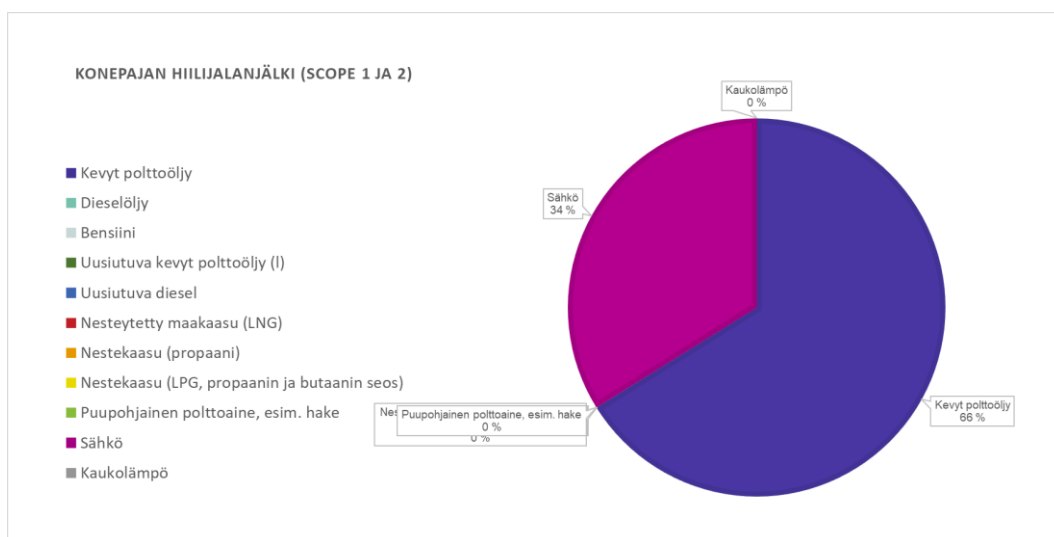
Saatujen tietojen pohjalta pystytään laskemaan Alucarille vuoden 2022 hiilijalanjälki scope 1 ja scope 2 osalta, joka kuvaa konepajan suoria ja energiankulutuksen kautta syntyviä ilmastovaikutuksia. Tämä saadaan polttoaineiden ja ostoenergian kulutustiedoista. Tulokset on laskettu käyttämällä kevyessä polttoöljyssä päästökerrointa 2,52 CO₂kg/l, joka on oletuksena laskurissa ja saatu Tilastokeskuksen polttoaineluokituksista 2022.

”Päästökertoimella tarkoitetaan syntyvän päästön määrää suhteessa tuotetun tuotteen tai palvelun määrään.” (OpenCO₂net 2023.) ”Polttoaineiden päästökertoimet on laskettu Tilastokeskuksen polttoaineluokituksen mukaan, siten päästökertoimissa on otettu huomioon vain poltettaessa syntyvä hiilidioksidi eli CO₂.” (Kattainen ym. 2023.)

Sähköyhtiönä Alucarilla on Vaasan sähkö, jonka ilmoittama päästökerroin 208 kgCO₂evk/MWh saadaan Vaasan sähkön (2024) nettisivuilta selville. Vaasan sähkön energianlähteistä 39 % on ydinvoimaa, 33 % aurinkosähköä, tuuli- tai vesivoimaa, 10 % kivihiiltä, maakaasua tai turvetta, 10 % muuta uusiutumaton

energia ja 8% muita biopohjaisia polttoaineita (esim. biokaasua). Uusiutuvan energian osuus sähkönkulutuksesta on 41 %.

Alucarin scope 1 eli polttoaineiden kulutuksen fossiiliset hiilidioksidipäästöt muodostuvat käytetystä kevyestä polttoöljystä, jota käytetään öljylämmitykseen ja trukkeihin. Tämä tekee 66 % osuuden scope 1 & 2 päästöistä (kuvassa 16). Scope 2 eli ostetun sähkön ja lämmön fossiiliset kasvihuonepäästöt muodostuvat Alucarilla sähköstä. Sähkön osuudeksi scope 1 ja 2 päästöjä muodostuu 34 %.

Kuva 16. Alucarin hiilijalanjälki scope 1 ja 2 osalta.

Laskennassa tulokseksi saadaan, että Alucarin hiilijalanjälki scope 1 ja 2 osalta on 341 000 kgCO₂ekv eli 341 tonnia CO₂ekv. Tämä vastaa käytännössä bensiini tai diesel autolla ajettuina kilometreinä yli kaksi miljoonaa kilometriä. Keskimääräisen suomalaisen hiilijalanjälki on keskimäärin 10 300 kilogrammaa, joten Alucarin hiilijalanjälki vastaa 33 henkilön hiilijalanjälkeä. Keskimääräisen suomalaisen metsän hiilensidonta vuodessa on 3700 kg / ha, tätä arviota on käytetty laskurissa. Tämän arvion mukaan Alucarin hiilijalanjälki vastaa 92 ha keskimääräisen suomalaisen metsän hiilensidontaa vuodessa.

7.3 Laskennan tulokset scope 3 osalta

Alucarille saadaan laskettua epäsuorien päästöjen kulutustiedot eli scope 3 vuodelta 2022. Tämä kuvastaa esimerkiksi materiaalin ja palveluiden hankintojen

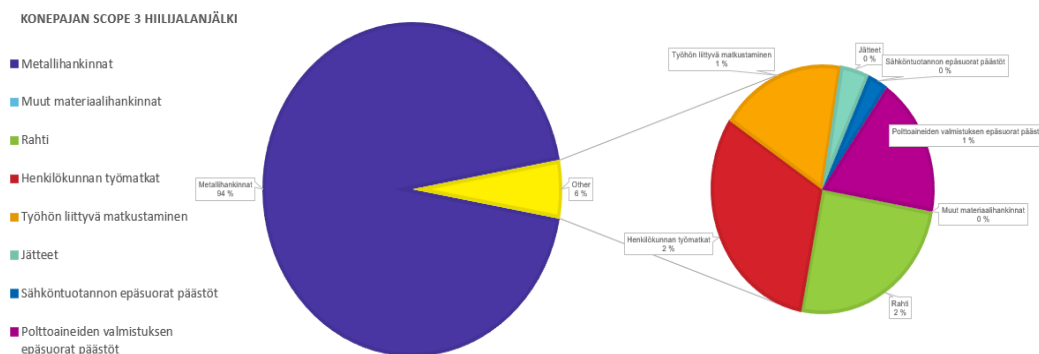
kautta syntyviä ilmastovaikutuksia. Laskuriin on sisällytetty Greenhouse Gas -protokollan päästöistä ne kategoriat, joiden on arvioitu olevan merkittäviä konepajoilla ja joille on löytynyt päästökertoimet. (Kattainen ym. 2023)

Scope 3 päästöihin vaikuttaa materiaalihankinnat, rahdit, jätteet, työhön liittyvä matkustaminen sekä henkilökunnan työmatkat. Päästökertoimina käytetään laskurissa annettuja päästökertoimia. Metallihankinnat sekä vedenkulutus, hankitut rahdit ja maantiekuljetukset vaikuttavat Alucarin scope 3 päästöihin.

Jätteiden lajittelussa metallijätteiden palveluntarjoana on Nordqvist Trans ja Stena. Nordqvist Trans ja Stormossen (Revisol) hakee pahvin ja kartongin, energiajätteet ja poltettavan jätteen, jota taulukossa kuvataan nimellä sekajäte/yhdyskuntajäte. Lisäksi Stormossen (Revisol) hakee vaarallisen jätteen. Puujätteen hakee Nordqvist Trans ja Håbeco Kb. Jätteiden yhteenlaskettu hiilijalanjälki on 15 000 kgCO₂ekv.

Työhön liittyvää matkustusta Alucarilla tulee henkilöstölle korvatuista omalla autolla tehdyistä matkoista eli maksetuista kilometrikorvauksista. Matkustusta tulee myös lyhyistä alle 463 km lennoista ja keskipitkistä eli 463–3 700 km pituisista lennoista. Työhön liittyvän matkustamisen hiilijalanjälki on yhteensä 53 000 kgCO₂ekv. Alucarilla henkilöstön työmatkoista, jotka kuljetaan omalla autolla (bensa tai diesel) kertyy scope 3 hiilijalanjälkeä.

Alucarin epäsuorat päästöt eli scope 3, tulevat esille kuvasta 17. Metallihankintojen osuus on suurin 94 % päästöistä. Loppuosuus koostuu henkilökunnan työmatkoista 2 %, rahdista 1 %, työhön liittyvästä matkustamisesta 1 % sekä polttoaineiden epäsuorista päästöistä 1 %. Hyvin pieni osuus epäsuorista päästöistä koostuu jätteistä alle 1 % sekä sähköntuotannon epäsuorista päästöistä alle 1 %. Kokonaisuudessaan Alucarin scope 3 päästöt ovat 5 000 000 kgCO₂ekv, joka on 5 000 tCO₂ekv.

Kuva 17. Alucarin hiilijalanjälki scope 3 osalta.

Alucarin scope 3 eli epäsuorat päästöt muodostuvat pääosin metallihankinnoista. Muiden yksitteisten päästöjen osuus on alle kaksi prosenttia, joten ne eivät ole kovin merkittäviä hiilijalanjäljen laskennassa.

7.4 Päästövähennykset

Päästövähennyksiä voidaan saada työmatkapyöräilyllä. Laskennassa tarvitaan tieto, kuinka monta kilometriä henkilöstö on pyöräillyt vuoden aikana töihin. ”Päästövähennys lasketaan olettamalla, että pyöräily korvaa vastaavan matkan kulkemisen autolla (1hlö / auto).” (Kattainen ym. 2023.) Päästövähennyksiä scope 3 osalta Alucarilla saadaan henkilöstön polkupyörällä ajetuista työmatkoista.

7.5 Metallien hukkaosuus

Tuotannon materiaalitehokkuutta kuvastaa materiaalihukan osuuden laskeminen. Konepajoilla metallin osuus on merkittävä niin raaka-aineena, kustannuksina kuin päästöinäkin, joten on hyvä seurata metallin hukkaosuuksia. Laskurilla lasketaan metallien hukkaosuus, joka tarkoittaa hankitun metalliraaka-aineen määrää, joka ei päädy lopputuotteeseen vaan metalliromuksi ja kierrätykseen. (Kattainen ym. 2023)

7.6 VOC-päästöt (liuottimien käyttömäärät)

”VOC-päästöt eli orgaaniset haihtuvat yhdisteet ovat päästöjä, jotka aiheuttavat alailmakehän otsonipitoisuuden kohoamista ja ovat terveydelle haitallisia. Teollisuudessa VOC-päästöjä syntyy useimmiten metallien pinnoitusprosessissa sekä erilaisten valmistusprosessien reaktio- ja hajoamistuotteista.” (Kattainen ym. 2023.) Maalausmenetelmillä ja käytettävillä tuotteilla voidaan vaikuttaa päästöjen suuruuteen. Lainsäädäntö (VNA 64/2015 ja YSL 527/2014) ohjaa Suomessa VOC-päästöjä. (Kattainen ym. 2023.)

Alucarilla käytettävät pinta- ja pohjamaalit, kovetteet ja ohenteet ovat Tikkurilan tuotteita ja saadut VOC-pitoisuudet on saatu Tikkurilan (2023) tuoteselosteista sekä kovetteiden ja ohenteiden osalta suoraan Tikkurilan asiantuntijalta. Arvot ja tulokset ovat tarkemmin kuvattu yritykselle tehdyssä raportissa.

Laskennassa on eritelty pintamaalit, pohjamaalit, kovetteet ja ohenteet tarkasti nimien mukaan vaihtelevien VOC-pitoisuuksien ja kiintoainepitoisuuksien vuoksi. Nämä ovat eritelty selkeyden vuoksi, että nähdään mitä aineita on käytetty. Maalien tuoteselosteessa ilmoitetut arvot (VOC-pitoisuus ja kiintoainepitoisuus) ovat maaliseoksen arvoja, jotka pitävät sisällään sekä maaliosan, että kovetteen. Pelkän maaliosan arvot poikkeavat tuoteselosteessa ilmoitetuista arvoista. Tämän vuoksi kovetteiden ja ohenteiden pitoisuuksia ei ole huomioitu laskennassa. Ne on kuitenkin tuotu erikseen excel taulukon laskennassa esiin Alucaria varten, mikäli seuraavien vuosien laskennassa näistä tiedoista on hyötyä.

7.7 Jätteiden lajitteluaste

Laskurin avulla saadaan laskettua konepajan jätteiden lajitteluasteen prosentteina. Lajitteluasteella tarkoitetaan sitä, kuinka suuri osa jätteestä lajitellaan. Tärkeää on jätelajien lajittelu mahdollisimman huolellisesti omana laatunaan. Lajitteluasteen avulla voidaan tunnistaa kehityskohteita ja tarkastella millä tasolla yrityksen jätehuolto on.

Alucarilla romumetallin jätehuollosta vastaavana palveluntarjoana oli Stena. Pahvijäteen haki Stena sekä Stormossen. Tietosuojapapereiden kierrätyksestä vastasi Stormossen (Revisol). Vaarallisiksi jätteiksi luokitellusta öljyn- ja hiekanerotuskaivojen lietteestä vastasi Stormossen (Revisol). Sekajätteestä (energiajäte sekä poltettava jäte) vastasi Stormossen. Jättemäärän lajitteluaste vuonna 2022 oli Alucarilla 78 %.

7.8 Kehitysideoita

Päästövähennyksiä scope 2 osalta saataisiin oman järjestelmän aurinkosähköntuotannosta. Alucarilla voitaisiin miettiä, olisiko aurinkosähköjärjestelmä mahdollinen investointi vastuullisuuden kannalta. Päästövähennyksiä saadaan myös henkilöstön polkupyörällä ajetuista työmatkoista. Kannustamalla henkilöstöä pyöräilemään työmatkat, voitaisiin päästövähennysten osuutta kasvattaa.

Suurin osuus 66 % scope 1 ja 2 päästöistä tulee kevyen polttoöljyn käytöstä, jota Alucarilla kuluu lämmitykseen sekä trukkeihin. Vastuullisuustyöryhmässä tai johtokunnassa voitaisiin kartoittaa vaihtoehtoisia lämmitysjärjestelmiä, joiden avulla voitaisiin vähentää öljyn osuutta. Vaihtoehtona on myös kevyen polttoöljyn (päästökerroin 2,5 CO₂kg/l) vaihtaminen uusiutuvaan kevyeen polttoöljyyn, jonka päästökerroin on nolla. Tämä toisi yrityksen hiilijalanjälkeä pienemmäksi.

Scope 3 päästöjen osalta metallihankinnoilla on suurin (94 %) osuus päästöistä. Metallin käyttäminen on olennainen osuus yrityksen toimintaa. Yrityksessä on jo mietitty, voidaanko materiaalia hankkia tarkemmin mitoitettuna. Tämän toteuttaminen ja mahdollisimman pieni materiaalihävikki auttaisi pienentämään yrityksen epäsuoria (scope 3) päästöjä.

Hiilijalanjäljen laskentaan tarvittavat tiedot on jo saatavilla Alucarilla, joten jatkossa niiden kirjaaminen säännöllisesti helpottaa seuraavaa hiilijalanjäljen

laskentaa. Kehitysideana on tehdä alusta esimerkiksi Exceliin, jonne tiedot voidaan suoraan merkata ja josta ne löytyvät tarvittaessa.

Alucarilla on vastuullisuutta otettu huomioon jo monella tavalla, mitä raportista on käynyt ilmi. Seuraava askel yrityksellä on muodostaa työryhmä, joka edistää Alucarilla vastuullisuutta. Tarkistaa yrityksen arvot, ovatko ne edelleen samat ja ajantasalla. Vastuullisuudesta viestiminen eri sidosryhmille kannattaa aloittaa esimerkiksi yrityksen nettisivuilta, jonne muodostetaan oma osuus vastuullisuudelle. Viestiminen aloitetaan niistä asioista, jotka jo tiedetään ja niitä voidaan lisätä sitä mukaan, kun niitä tulee lisää.

Yksi kehityssaskel yritykselle on myös hiilijalanjäljen laskeminen vuodelta 2023. Siihen on tämän opinnäytetyön myötä apuna jo laskettu hiilijalanjälki vuodelle 2022 sekä Alucarille annettavat valmiit Excel-pohjat ja ohjeistukset laskentaa varten. Tietoja muuttamalla saadaan uudet tiedot kätevästi kirjattua ja laskettua.

8 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Opinnäytetyön aihetta on tutkittu laajasti kirjallisuuden, internetin, webinaarien, koulutusten ja keskusteluiden avulla. Raportin kirjoittaja halusi saada yritykselle mahdollisimman kattavan kokonaiskuvan aiheesta ja se toteutuu tässä raportissa. Tarkoituksena oli saada Alucarille erilaisia lähtötilanteen arviointimenetelmiä ja konkreettisia työkaluja (kuten konepajan hiilijalanjäljen laskuri), joiden avulla yritys pääsee eteenpäin vastuullisuusasioissaan. Sisällöltään raportissa saavutettiin työn alkuvaiheessa asetetut tavoitteet ja vastattiin tutkimuskysymyksiin.

Lähteiden luotettavuus perustuu siihen, että lähteitä on kattavasti. Opittua ja kerättyä tietoa koko prosessin varrelta on käytetty hyödyksi ja se on perustana opinnäytetyön luotettavuudelle. Merkittävää opinnäytetyöprosessin kannalta on sen toteutus pitkällä aikavälillä, joka oli kymmenen kuukautta. Työn toteutus tällä tavoin sovittiin jo heti työtä aloittaessa Alucarin kanssa ja se osoittautui hyväksi asiaksi. Tässä ajassa koulutusten, webinaarien ja kurssien käyminen aiheesta on onnistunut ja tiedon omaksuminen sekä laajentaminen on ollut mahdollista.

Johtopäätöksenä on, että Alucarilla vastuullisuusasiat on otettu hyvin huomioon jo monelta eri kantilta. Niitä toteutetaan jo hyvin käytännössä ja eri arkipäivän tilanteissa. Tämän opinnäytetyön myötä niitä tuodaan esille ja Alucarin tehtävänä on aloittaa raportoimaan tai viestimään näistä asioista, mitkä jo toteutuvat vastuullisesti yrityksessä. Vastuullisuudesta viestiminen avoimesti on tärkeää ja tuo yritykselle kilpailuetua.

LÄHTEET

Alucar Oy. 2023. Alucarin menestys syntyy alumiinista ja innovatiivisuudesta. Noudettu 2.2.2024 osoitteesta <https://www.alucar.com/yritys/>

Alucar Oy, Code of Conduct. 2023. Sisäinen dokumentti.

Azets. 2022. Vastuullisen liiketoiminnan edistäjän opas. Noudettu 12.1.2024 osoitteesta https://images.go.azets.com/Web/AzetsInsightAS1/%7B5a5b3c2c-2fe4-420b-af34-b2d0d414dc74%7D_Vastuullisen_liiketoiminnan_edist%c3%a4j%c3%a4n_opas_112022.pdf?utm_campaign=FI-AZ%20Opas_Vastuullisen%20liiketoiminnan%20edist%C3%A4j%C3%A4n%20opas%202021&utm_medium=email&utm_source=Eloqua

Ekokompassi. 2024. Yrityksen hiilijalanjälki – Ympäristötyön oiva apuri. Noudettu 3.2.2024 osoitteesta <https://ekokompassi.fi/yrityksen-hiilijalanjalki/>

Euroopan parlamentti. 2023. Mitä kiertotalous on ja miksi sillä on merkitystä? Noudettu 21.10.2023 osoitteesta <https://www.europarl.europa.eu/news/fi/headlines/economy/20151201STO05603/mita-kiertotalous-on-ja-miksi-silla-on-merkitysta>.

Gaip, A. 2022. Open CO2.net. Mikä on scope 3 ja mitä sen laskennassa tulee huomioida. Noudettu 24.10.2023 osoitteesta <https://www.openco2.net/fi/artikkelit/mita-tarkoittaa-scope-3>

Hyyry, J. 2022. Yrittäjägallup: Vastuullisuus toukokuu 2022. Noudettu 5.9.2023 osoitteesta <https://www.yrittajat.fi/wp-content/uploads/2022/07/Yrittajagallup-toukokuu-2022-vastuullisuus.pdf>

Ihmisoikeusliitto. 2023. YK:n ihmisoikeuksien yleismaailmallinen julistus. Noudettu 15.9.2023 osoitteesta <https://ihmisoikeusliitto.fi/ihmisoikeudet/ihmisoikeuksien-julistus/>

Jeminen, J. 2023. Vastuullisuudesta kilpailuetua. Oulun Yliopiston Kerttu Saalasti Instituutin julkaisuja 2/2023. Noudettu 15.1.2024 osoitteesta https://vastuullisuusvalmennus.fi/wp-content/uploads/2023/08/Viva_vastuullisuudesta-kilpailuetua-opas_digi-ua-1.pdf

Kattainen, S. 2023. Hiilijalanjäljen ja muiden ympäristömittareiden laskenta ja raportointi. Savon koulutuskuntayhtymä. Koulutuksen kurssimateriaali.

Kattainen, S., Lundgren, K., Marurainen, S., Pentinsaari, T. & Tolvanen, M. 2023. Konepajan ympäristömittarit: taustaa ja laskentaohjeet. Savonia. Savon koulutuskuntayhtymä. Koulutuksen kurssimateriaali.

Kempainen, A. 2023. OpenCO2net. Miten ESRS E1-standardi vaikuttaa päästölaskentaan? Noudettu 19.1.2024 osoitteesta https://www.openco2.net/fi/artikkelit/csrd-ja-esrs--mita-kestavyysraportoinnin-kirjainyhdistelmista?gad_source=1&gclid=Cj0KCQiA2KitBhCIARIsAPMEhJ1Pm4wI5j3xGvMKSSsFeXOMCtWimCABo9mJLDxDouqC1gV2fwV43EaAvJCEALw_wcB

Keskuskaupakamari. 2021. Vaasan ammattikorkeakoulu. Hiilineutraali yhteiskunta. Hiilijalanjäljen laskentaohjeet. Koulutuksen kurssimateriaali.

Kiwa. 2023. Mikä sertifikaatti on? Noudettu 19.1.2024 osoitteesta <https://www.kiwa.com/fi/fi/palvelutyypit/sertifiointi-ja-arviointi/johtamisjarjestelmat/mika-sertifikaatti-on/>

Koipijärvi, T., Kuvaja, S. 2020. Yritysvastuu 2.0 – Johtamisen uusi normaali. Kaupakamari. Printon, Viro.

Kuitunen, P., Tuominen, A. 2023. Borenius. Kestävyyseraportointi, kaksoisolennaisuus ja viherväittämät. Noudettu 20.1.2024 osoitteesta <https://www.borenius.com/ilmioita-oikeudesta/2023/05/23/kestavyysraportointi-kaksoisolennaisuus-ja-vihervaittamat-kestavyysmurros-asettaa-uusia-vaatimuksia-yha-useammalle-yritykselle/>

Laitinen, A. 2023. Hiilineutraali yhteiskunta. Koulutuksen kurssimateriaali.

Liappis, H. Pentikäinen, M. Vanhala, A. 2019. Menesty yritysvastuulla. Käsikirja kokonaisuuteen. Edita

Metso. 2022. Vastuullisuus. Noudettu 21.10.2023 osoitteesta <https://www.metso.com/fi/yritys/vastuullisuus/>

Moloney, P. Tenhunen, M. Kötter-Bendtsen, C. 2023. The Corporate Sustainability Reporting directive. Ramboll. Noudettu 15.9.2023 osoitteesta https://7520151.fs1.hubspotusercontent-na1.net/hubfs/7520151/RMC/Content/CSRD-Lessons-Learned-to-Date.pdf?utm_campaign=RGR-RMC-CSR-Webinar-Lead-Campaign&utm_medium=email&_hsmi=274268099&_hsenc=p2ANqtz-99-Z9AvYf2Wsb7pWPBwS8bsrNqs9uoolL2U3gASK7TTNKZepcbtk9UtcGFy7GB2iHTB6jUk-ZQi9aaBFulliQCXETiuYA&utm_content=274268099&utm_source=hs_email

Neste 2020. Nesteen vastuullisuusraportointi. Noudettu 16.5.2023 osoitteesta https://www.neste.fi/sites/neste.fi/files/Nesteen_vastuullisuusraportti_2020.

Nokian renkaat. 2024. Yritysvastuuraportit. Noudettu 11.3.2024 osoitteesta <https://www.nokianrenkaat.fi/yritys/julkaisut/yritysvastuuraportit/>

OpenCO₂net. 2023. CO₂-termit tutuiksi. Noudettu 9.2.2024 osoitteesta <https://www.openco2.net/fi/co2-tietoa>

Ponsse. 2022. Vastuullisuusraportti. Noudettu 17.2.2024 osoitteesta <https://pim.ponsse.com/media/ponsse-pim-api/api/content/getfile/19689568.pdf>

Ratsula, N. 2018. Code of Conduct – puhetta vai tekoja. Code of Conduct Company. Noudettu 4.1.2024 osoitteesta <https://www.codeofconduct.fi/2018/11/21/code-of-conduct-puhetta-vai-tekoja/>

Saloranta, J. 2022. Yritysvastuu & oikeus. Toimittanut Vanhala, A. – Ristaniemi, M. Kauppakamari. Hansaprint.

Savon koulutuskuntayhtymä. 2023. Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskus. Vaatimuksia vastuullisuuden seurantaan ja raportointiin PK-yrityksissä. Koulutuksen kurssimateriaali.

Sitowise. 2024. Ympäristöselvitykset. Noudettu 9.2.2024 osoitteesta <https://www.sitowise.com/fi/ymparisto-ja-vesi/ymparistoselvitykset>

Suomen YK-liitto. 2023. Kestävän kehityksen tavoitteet. Noudettu 21.10.2023 osoitteesta <https://www.ykliitto.fi/kestava-kehitys>.

Suomen yrittäjät. 2023. Ilmastonmuutoksen torjuminen. Koulutuksen kurssimateriaali.

TEPA-termipankki. Standardi. 2023. Noudettu 19.1.2024 osoitteesta <https://termipankki.fi/tepa/fi/haku/standardi>

Tikkurila. 2023. Maalien tuoteseloste. Noudettu 4.12.2023 osoitteesta <https://tikkurila.fi/teollisuus/tuotteet/>

Tuononen, E. 2023. Vastuullisuus Ponsella. Koulutuksen kurssimateriaali.

Vaasan sähkö. 2024. Sähkön alkuperä. Noudettu 6.2.2024 osoitteesta <https://www.vaasansahko.fi/sahkon-alkupera/>

Vanhala, A. 2022 a. Erotu vastuullisuudella: Mitä vastuullisuus on ja mitä se ei ole? Suomen Yrittäjäakatemia. Koulutuksen kurssimateriaali.

Vanhala, A. 2022 b. Yritysvastuu & oikeus. Toimittanut Vanhala, A. – Ristaniemi, M. Kauppakamari. Hansaprint.

Vanhala, A. 2023. Vastuullisuuden pikaopas. Keskuskauppakamari. Noudettu 5.1.2024 osoitteesta <https://kauppakamari.fi/wp-content/uploads/2023/08/Vastuullisuuden-pikaopas-2023.pdf>

Vastuullisuusvalmennus. 2023. Materiaalipankki. Noudettu 15.1.2024 osoitteesta <https://vastuullisuusvalmennus.fi/kategoria/materiaalit/>

VTT. 2020. Hiilikädenjälki: Uusi ympäristömittari tuotteiden positiivisten ilmastovaikutusten arviointiin. Noudettu 9.2.2024 osoitteesta <https://www.vttresearch.com/fi/uutiset-ja-tarinat/hiilikadenjalki-uusi-ymparistomittari-tuotteiden-positiivisten>

LIITTEET

LIITE 1. Nykytilan kartoitus. (Azets 2022.)

Vastuullisuuden lyhyt nykytilakartoitus

Seuraamalla seuraavia kysymyksiä ja peilaamalla vastauksia omaan liiketoimintaan, voit kartoittaa oman organisaatiosi vastuullisuustekijöitä.

Ketkä ovat organisaatiosi merkittävimmät sidosryhmät?

Millaista vastuullisuuteen liittyvää tietoa sidosryhmät toivovat saavansa?

Mikä on organisaation ydintoimintaa ja millaisia vastuullisuuteen liittyviä vaikutuksia siitä voi syntyä? (Katso oppaan aikaisempia esimerkkejä)

Mitkä ydintoiminnan vaikutukset vastaavat sidosryhmien vaatimaan tietoon?

Kerääkö organisaatio jo tietoa syntyvistä vaikutuksista?

Mitä tietoa organisaation tulisi vielä kerätä mittaamisen tueksi?

Antaako kerätty ja raportoitu tieto oikean ja riittävän kuvan sidosryhmille organisaation ydintoiminnan vaikutuksista?

LIITE 2. Vastuullisuuden kartoittamisen työpohjat. (Vastuullisuusvalmennus 2023, 16-19.)

Taloudellinen vastuu

Miten huomioimme vastuullisuuden liiketoiminnassamme? Miten luomme aidosti arvoa asiakkaillemme?
Miten pääsemme kohti kestävämpää tulevaisuutta?

Strategia <i>Miten pääsemme asettamiimme tavoitteisiin?</i>		Visio <i>Mitä haluamme saavuttaa yrityksen toiminnalla?</i>		
Partnerit <i>Ketä tarvitsemme, jotta voimme toimia? Toimittajat, palveluiden tarjoajat, muut organisaatiot</i>	Aktiveiteitit <i>Mitä teemme, jotta voimme toimia? Tuotanto, markkinointi jne.</i>	Tuotettu arvo <i>Mitä arvoa yritys tuottaa? Mikä on yrityksen liikeidea? Mitkä ovat yrityksen arvot?</i>	Asiakassuhteet <i>Miten ylläpidämme asiakassuhteita? Esim. kanta-asiakkuus</i>	Asiakassegmentit <i>Kuka on asiakkaamme? Millaisia erilaisia asiakaskohderyhmiä meillä on?</i>
	Resurssit <i>Toimitilat Henkilöstö (tieto) Patentit, brändi</i>		Kanavat <i>Mitkä ovat jakelukanavamme? Millä kanavilla viestimme?</i>	
Kustannukset <i>Mihin kulutamme rahaa? Tuotanto ja raaka-aineet, markkinointi ja myynti, jakelukanavat</i>		Tuotto <i>Mistä tulomme muodostuvat? Mikä on tärkein tulon lähde? Mitä muita tuloja on?</i>		

Sosiaalinen vastuu

Miten saavutamme henkilöstön hyvinvoinnilla tuottavuutta?
Millainen on vastuullinen työnantajamielikuva? Miten toimintamme vaikuttaa asiakaskohderyhmiimme?

Miten yrityksenä panostamme paikallisuuteen ja alueen elinvoimaisuuteen?

Paikalliset yhteisöt <i>Miten toimintamme vaikuttaa paikallisiin ihmisiin ja toimijoihin? Voimmeko tukea heitä? Haittaako toimintamme heitä?</i>	Hallinto <i>Miten tuemme ja johdamme työntekijöitä ja muita sidosryhmiä?</i>	Sosiaalinen arvo <i>Mitä arvoa yritys tuottaa? Mihin sosiaalisen vastuun osa-alueeseen toimintamme vaikuttaa? Miten haluamme vaikuttaa sosiaalisiin näkökulmiin?</i>	Kulttuuri <i>Yrityskulttuuri Miten toimintamme vaikuttaa ympäröivään kulttuuriin?</i>	Loppukäyttäjä <i>Miten tuotteemme vaikuttaa käyttäjiin? Onko sillä haitallisia vaikutuksia? Onko sillä terveydelle hyviä vaikutuksia?</i>
	Työntekijät <i>Työhyvinvointi Työturvallisuus Osaamisen kehittäminen</i>		Yhteiskunnallinen vaikuttavuus <i>Miten laajasti vaikutamme? Hyvänteko</i>	
Negatiiviset sosiaalivaikutukset <i>Mitkä ovat meidän sosiaaliset vaikutuksemme? Voiko toimintamme vaikuttaa haitallisesti ihmisiin? Riippuvuus, terveys, tiedon puute, jne.</i>		Positiiviset sosiaalivaikutukset <i>Miten voimme positiivisesti vaikuttaa sosiaalisen vastuun osa-alueisiin? Voimmeko tukea ihmisten koulutusta, hyvinvointia tai yhteiskuntaa laajemmin?</i>		

Ympäristövastuu

Miten toimintamme vaikuttaa ympäristön tilaan? Voimmeko ympäristötekojen myötä säästää myös kustannuksissa? Miten kiertotalouden ja sivuvirtojen hyödyntäminen näkyvät

toiminnassamme? Mitä ympäristövastuun kannalta edullisia valintoja teemme ja miten voimme kehittää niitä jatkossa?

Tarvikkeet & ulkoistus Mitä tarvitsemme tuotantoon? Lämmitys, sähkö, vesi, laitteisto, palvelut	Tuotanto Mitä teemme? Mitä tiloja tarvitaan? Materiaalit Mitä raaka-aineita tarvitsemme?	Toiminnallinen arvo Mitä arvoa yritys tuottaa? Mitä ympäristön kannalla hyvää yritys tekee? Mitä haluamme tehdä ympäristön vuoksi?	Elinkaaren loppu Mitä tuotteelle käy, kun asiakas ei tarvitse sitä enää? Kierrätys, kiertoon Jakelu Mitä kuljetusmuotoja käytämme? Millaisia pakkausmateriaaleja tarvitsemme?	Käyttöaika Miten tuotettamme käytetään asiakkaan luona? Käytön vaatima sähkö, vesi, jne. Pestäänkö sitä? Syntykö jätettä?
Negatiivinen ympäristövaikutus Mitä ovat meidän ympäristövaikutuksemme, päästöjen määrä? Tuleeko toiminnastamme muita haitallisia aineita? Vaikuttaako toiminta maa-ainekseen ja veteen?		Positiivinen ympäristövaikutus Miten vaikutamme ympäristön hyvinvointiin? Pystyemmekö toiminnallamme elävöittämään ympäristöä?		

Vastuullinen viestintä

Kilpailuetua vastuullisuudesta, tee jo hyvät ratkaisut näkyväksi! Yrityksen vastuullisten valintojen hyödyntäminen viestinnässä.

Erotu muistal! Millainen on sinun yrityksesi maine ja vastuullisuusbrändi?

Strategia Millaisen kuvan haluamme antaa yrityksistä?		Visio Millaisen hyödyn haluamme viestinnästä?		
Materiaalit Millaista materiaalia ja sisältöä tarvitsemme viestintään? Vastuullisuus teot, tavoitteet ja arvot	Kanavat Missä kanavissa viestimme? Formaatti Mitä viestintämme näyttää, kuulostaa ja tuntuu?	Arvot (ympäristö, sosiaalinen, talous) Mitä arvoa yritys tuottaa? Mitkä ovat yrityksen arvot? Mitkä ovat yrityksen vastuullisuuteen liittyvät arvot?	Sidosryhmät Kenelle kaikille viestimme? Sisäinen ja ulkoinen viestintä Kommunikointi Miten keskustelemme sidosryhmien kanssa? Kommentointi, viestit, jne.	Tavoitteet Sidosryhmien saavuttaminen – millaisella kielellä, sisällöllä ja kanavilla heille viestimme?
Viestinnän haitat Onko viestimisellämme haittavaikutuksia? Käytämmekö kanavia, jotka vaikuttavat ihmisiin? Kannustaako viestintämme eriarvoiseen toimintaan? Annammeko toiminnastamme johdattelevan kuvan?		Viestinnän hyödyt Mitä saamme viestinnästä? Saavutammeko asiakkaat? Voimmeko jakaa vastuullisuudesta hyödyllistä tietoa? Voimmeko viestintämme kautta auttaa tai inspiroida muita?		